

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

Diplomová práce

2010

Lucie Lattnerová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

Účinky specifických poruch učení na self-koncept a sociometrickou
pozici dítěte ve třídě

České Budějovice
2010

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Jiří Jošt, CSc.

Vypracovala:
Lucie Lattnerová

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE
PEDAGOGICAL FACULTY

DEPARTMENT OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

Impacts of specific learning disabilities on the self-concept and socio-
metrical position of the child in the class

České Budějovice
2010

Thesis advisor:
Mgr. Jiří Jošt, CSc.

Originator:
Lucie Lattnerová

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

.....
datum

.....
Podpis

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala všem, kteří mi významnou měrou pomohli při zpracování mé diplomové práce, v první řadě vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Joštovi, CSc. za poskytnutí informačních zdrojů a za rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat třídní učitelce paní Mgr. Jarušce Lattnerové, která mi poskytla většinu informací o dětech. A také řediteli Základní školy Kaplice, ulice Školní panu Mgr. Ludvíku Bartyzalovi za souhlas provést testování žáků této školy.

.....
Podpis

Anotace diplomové práce :

Univerzita: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta: Pedagogická fakulta

Katedra: Katedra pedagogiky a psychologie

Název práce: Účinky specifických poruch učení na self-koncept a sociometrickou pozici
dítěte ve třídě

Autor: Lucie Lattnerové

Obor: Bi-Tv/Sš, Bi-Nj/Sš

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Jošt, CSc

Počet stran textu: 58

Počet stran přílohy: 1

Vydáno: listopad 2010

Počet výtisků: 3

Rok obhajoby: 2011

Cíl práce: Dosavadní směr v péči o dítě s SVPU (s dyslexií) se týká hlavně nápravy čtení. Stranou zůstává socializace dítěte s SVPU. Cílem je tedy zjistit jak tato socializace probíhá a jaký má na dítě vliv.

Metody: Pro svůj výzkum jsem vytvořila dvě skupiny žáků, v jedné skupině jsem soustředila žáky s SVPU a druhá skupiny byla kontrolní, tedy bez SVPU. Tyto děti byly stejného školního věku (10 – 11 let), ze stejné základní školy a stejného školního prospěchu. Pro zjištění všech informací jsem použila různé metody. Jednou z nich byla metoda pozorování během testování, dále metodu rozhovoru a metody testové. Z testových metod jsem zvolila test SPAS, test J.E.P.I a test sociometrický L-J.

Výsledky: Výsledky všech testů jsem přehledně vložila do tabulek. Tabulky jsou rozdělené podle testů. U některých testů jsem porovnávala i příbuzenské dvojice. Pozorovala jsem, že sociální pozice a sebehodnocení dyslektického vzorku je srovnatelná s kontrolní skupinou nedyslektických dětí.

Závěr: V závěru poukazuji na to, že je důležité zařadit sociální aspekt dyslexie do péče o dítě.

Annotation of thesis:

University: University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty: Pedagogical Faculty

Department: Department of Pedagogy and Psychology

Name of thesis: Impacts of specific learning disabilities on the self-concept and socio-metrical position of the child in the class

Originator: Lucie Lattnerová

Specialization: Biology-Physical education/Secondary Schools, Biology-German language/Secondary Schools

Thesis advisor: Mgr. Jiří Jošt, CSc

Number of text pages: 58

Number of Annex pages: 1

Issued: November 2010

Number of copies: 3

Year of defense: 2011

Target of thesis: The hitherto direction in the care for a child with SVPU (with dyslexia) concerns mainly the improvement of reading. The socialization of the child with SVPU is put aside. The target of the thesis is to find out how this socialization takes places and what influence it has on the child.

Methods: For my research I created two groups of pupils; in one group, I concentrated pupils with SVPU and the second group was control group, it means without SVPU. These children were of the same school age, (10 – 11 years), from the same elementary school and with the same school results. To find out all the information, I applied various methods. One of them was the method of observing during testing, moreover the method of the talk and test method were applied. From the testing methods, I selected the SPAS test, J.E.P.I. test and socio-metrical L-J test.

Results: I put down the results of all the tests into the charts in a well-arranged way. The charts are split according to tests. In case of some tests, I compared also the pairs of relatives. I found out that the social position and the self-image of the dyslexic sample is comparable with the control group of non-dyslexic children.

Conclusion: In the end I conclude that it is important to involve the social aspect of dyslexia into the child care.

Obsah

1.	Úvod	9
2.	Teoretická část	10
	2.1 Specifické poruchy učení	10
	2.1.1 Příčiny specifických poruch učení	12
	a) Genetické faktory	12
	b) Faktory prostředí	13
	2.1.2 Projevy specifických poruch učení	14
	2.1.3 Diagnostika specifických poruch učení	15
	a) Diagnostická kritéria	15
	2.1.4 Diagnostika v běžné třídě základní školy	18
	2.2 Lehká mozková dysfunkce	21
	2.2.1 Symptomy LMD	21
	2.2.2 Vztah LMD a specifických poruch	23
	2.3 Emocionální a sociální aspekty specifických poruch učení	24
3.	Praktická část	26
	3.1 Cíle a hypotézy	26
	3.2 Testované skupiny: dyslektická skupina a kontrolní skupina	27
	3.2.1 Dyslektická skupina	27
	3.2.2 Kontrolní skupina	51
4.	Výsledky	55
	4.1 Test SPAS	55
	4.1.1 Test SPAS obě skupina	55
	4.2 Test J.E.P.I.	57
	4.2.1 Test J.E.P.I. obě skupiny	57
	4.2.2 Test J.E.P.I. sourozenecká dvojice	58
	4.2.3 Test J.E.P.I. bratranec a sestřenice	59
	4.3 Sociometrický test	60
5.	Diskuze	61
6.	Závěr	63
7.	Resume	65
8.	Seznam použité literatury	67
9.	Přílohy	69

1. Úvod

Téma týkající se specifických poruch učení jsem si vybrala, neboť je to pro moji profesi velice zajímavé a zásadní. V dnešní době se totiž vyskytuje velice mnoho dětí s těmito poruchami. Moje zaměření je na střední školu, ale i zde se s těmito žáky budu setkávat, neboť jak žáci rostou a stárnou jejich poruchy nemizí a žáci si je přinesou sebou na střední odborná učiliště, střední odborné školy a gymnázia. Více než o samotné poruchy učení mi jde, ale o samotné děti, jichž se to týká, jednak z pohledu výukového, ale také z pohledu sociálního. To znamená, postavení těchto dětí mezi vrstevníky a mezi svými spolužáky. Jejich rodinná situace, jak se k nim staví rodiče? Jak se sami tyto děti posuzují a jaké mají sebevědomí? A také, jak se cítí ve škole?

Všem těmto otázkám, které jsem si položila bych se chtěla ve své práci věnovat a získat na ně odpověď nebo alespoň najít nějakou cestu, kudy se ubírat v budoucí profesi, aby to bylo prospěšné pro samotné děti.

2. Teoretická část

V této části se věnuji pojmům, které jsou důležité pro mojí práci. Má snaha je vysvětlit co to jsou specifické poruchy učení, jaké další poruchy mohou být přidružené. Co znamená pojem integrace, sociální role či stigma. Dále se budu věnovat postavení žáka na základní škole, jeho emocím a sociálním aspektům týkající se těchto dětí.

2.1. Specifické poruchy učení

Tímto názvem jsou označeny různé skupiny poruch, které se objevují při získávání a používání dovedností, mezi než patří: mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematická logika nebo také počítání. Tyto poruchy se mohou vyskytovat u dětí s průměrnou nebo i nadprůměrnou inteligencí, charakteristické zpomalením až opožděním v jedné či více oblastech učení. Výskyt poruch je neočekávaný a nevysvětlitelný. Specifické poruchy učení se vyskytovaly již dávno, prakticky od doby, kdy se lidstvo začalo vzdělávat. Bohužel při dnešní době, v níž dochází k neustálému zvyšování nároků na vzdělání se výskyt těchto poruch stává více nápadnější a závažnější.

Oblasti učení, v nichž se projevují specifické poruchy můžeme rozdělit zhruba do dvou skupin.

Do první skupiny bychom mohli zařadit základní školní dovednosti: čtení, psaní, pravopis, matematika a jazyk. Posuzujeme zde vědomosti, které mají základní význam pro úspěch ve škole.

Do druhé skupiny zařazujeme různé oblasti učení, jsou také velice důležité, ale nejsou tak moc posuzovány. Patří sem tedy: vytrvalost, organizace, sebekontrola, sociální způsobilost a koordinace pohybů.

U specifických poruch učení také sledujeme jejich výskyt v populaci. Čísla, která se ve většině literatury uvádí se týkají hlavně dyslexie. V literatuře se objevuje údaj o výskytu okolo od 0,1% v Japonsku až po 30% v Jižní Americe. Z těchto údajů musíme také, ale rozlišovat intenzitu defektu. Těžké specifické poruchy mohou vznikat na základě mozkového poškození mezi než patří např. LMD (lehká mozková dysfunkce).

Výskyt lehké mozkové dysfunkce se vztahuje na děti průměrné, téměř průměrné a nadprůměrné inteligence s některými poruchami učení v rozsahu mírné až těžké intenzity. Díky tomuto, můžeme říci, že u dětí s LMD se mohou projevit poruchy, ale také nemusí a zároveň u dětí se specifickou poruchou učení může být příčinou LMD, ale také opět nemusí. Příčiny vzniku poruch mohou být tedy úplně jiné.

Výskyt lehčích forem může souviset i s řadou různých vlivů, kam může patřit: struktura jazyka, metody školní výuky pravopisu a čtení, míra vzdělávacího nátlaku, zdravotní, psychické a sociální vlivy, úroveň diagnostické a nápravné péče. Tyto vlivy jsou uváděny okolo 10%. 2-4% se uvádí u jazyků, kam patří i čeština, s velkou fonetickou důsledností v pravopisu. U němčiny je to pak 4-6% a v angličtině je to 5-10%.

U nás se odhaduje výskyt na 1-2% (Matějček, 1987) u dětí, jež trpí závažnými problémy se čtenou a psanou řečí, že se samy nejsou schopny s nimi vypořádat.

Pravda je ta, že počet žáků s diagnostikovanou poruchou neodpovídá skutečnosti a často si tyto údaje odporují.

Specifické poruchy učení se obecně označují předponou dys-, což znamená určitý rozpor nebo deformaci. Jde o určitou dysfunkci, o něco neúplně vyvinuté. Mezi tyto poruchy neřadíme, pomalé získávání dovedností číst, psát a počítat u vývojově nezralých či dětí z inteligencí na hranici mentální retardace.

Patří sem tedy:

Dyslexie – porucha čtení : tato porucha byla označena jako jedna z prvních, protože nejvíce ovlivňovala úspěšnost dítěte ve škole. Uvádí se, že úroveň čtení je daleko nižší než všeobecná inteligence.

Dysortografie – porucha pravopisu: vyskytuje se s dyslexií a také s dysgrafií. Tato porucha se projevuje nezvládnutím určité části gramatiky, nikdy ne v celé. Děti při této poruše zaměňují krátké a dlouhé samohlásky, nerozlišují slabiky dy-di, ty-ti, ny-ni. Také vynechávají, přidávají nebo zaměňují písmena či celé slabiky.

Dysgrafie – porucha psaní: velmi často je tato porucha zahrnuta do dyslektické poruchy. U dětí s touto poruchou je postižen písemný projev, bývá často nečitelný. Dítě si není schopno zapamatovat grafickou podobu písmen a tak je obtížně napodobuje.

Dyskalkulie – porucha matematických schopností: Tato porucha se projevuje obtížemi v orientaci na číselné ose, záměnou číslic, problémy provést matematické operace a také sem spadá porucha prostorové a pravolevé orientace.

2.1.1. Příčiny specifických poruch učení

Při zjišťování definice specifických poruch učení, dojdeme k tomu, že neexistuje přesná a známá příčina, která způsobuje tyto poruchy. Příčina je tedy neznámá. Pro rodiče je velice těžké přijmout fakt, že neexistuje přímá souvislost mezi poruchou a nějakým vlivem. A tak zde vystupují určité domněnky a teorie o příčinách vzniku těchto poruch.

Každá z teorií, která se vyskytla, je založena na základě určitého poškození mozku. Tyto teorie můžeme rozdělit zhruba do dvou skupin. První se opírá o to, že samotná porucha je s dítětem spojena, jde hlavně o vnitřní genetické odchylky, dále strukturální a funkční odchylky mozku. A druhá poukazuje na vnější pohled a soustředí se na vnější nepříznivé faktory, hlavně z okolí dítěte. Jisté je, že obě tyto teorie se navzájem nevylučují a každá část může vysvětlit něco dalšího a tak se dojde k několika příčinám, které způsobují specifické poruchy učení.

a) Genetické faktory

Podle studií bylo dokázáno, že genetický faktor při vzniku specifických poruch učení hraje velmi důležitou roli. Bylo prokázáno, že děti se specifickou poruchou učení mají ve svém příbuzenském okolí někoho, kdo má stejné obtíže. Obecný vzorec, kolik procent, pro toto dědění poruch neexistuje, nedá se prostě určit. Není možné vydedukovat, že se to dědí z matky na syna nebo z otce na syna. Dokázáno pouze bylo, že se tyto poruchy více vyskytují u chlapců než u děvčat. V teorii genetiky se projevuje důležitost chromozomů, pokud je jeden X chromozom s nepatrnou vadou a získá jí syn je velice pravděpodobné, že se u něho vada projeví. Naproti tomu, pokud dívka získá tento chromozom má ještě druhý a to silný X chromozom bez vady, je tedy dívka tímto chromozomem chráněna.

Další domněnku, proč jsou genetické faktory jednou z možných příčin je i fakt, že se tyto poruchy objevují u dětí s určitými genetickými syndromy.

Etiologické příčiny jsou uváděny i dle formulace O. Kučera (1961) a to tímto způsobem:

a1) Drobné poškození mozku

- neurologický nález, jenž poukazuje na možné poškození mozku v prenatálním, perinatálním nebo postnatálním období – 50% jedinců s SPU

a2) Hereditární etiologie

– v anamnéze se vyskytují typické poruchy dorozumívání u příbuzných, což je 20% jedinců s SPU

a3) Hereditární encefalopatická etiologie

– kombinace obou předešlých typů – 15% jedinců s SPU

a4) Neurotická nebo nejasná etiologie

– 15% jedinců s SPU. Neuróza je jako příčina velmi vzácná než jako následek SPU

b) Faktory prostředí

Tato teorie je založená na domněnce o vlivu prostředí na dítě již během vývinu, tedy během těhotenství. Další velmi stresující situací je samotný porod. Následující období je pro dítě velmi zásadní a toto období se nazývá novorozenecké období, kdy je dítě vystaveno mnoha vlivům ze svého okolí.

Dá se tedy s určitostí pouze říct, že to může být soubor nebo komplex několika vlivů z prostředí. Dalším vlivem může být sociálně ekonomická deprivace.

Období během těhotenství se dá pouze odhadovat. Například pokud žena prodělá virovou infekci, její stav to nemusí nijak ovlivnit, ale velký dopad to má na vývoj dítěte. Bohužel se to nedá prokázat, jak velký a silný vliv to může mít na dítě. Není zde ani prokázán vliv výchovných metod na vývoj specifických poruch učení.

Jednou z možných příčin může být vliv školy, učitelů a také vztahy mezi spolužáky. Jak silné příčiny ovlivňují děti, které mají v anamnéze nějakou specifickou poruchu, není přesně zjištěno.

2.1.2 Projevy specifických poruch učení

Již známe v jakých částech učení se jednotlivé specifické poruchy učení objevují.

Dyslexie – tato porucha může postihnout rychlost čtení (dítě čte pomalu nebo dokonce čte po slabikách nebo některá slova i jen po písmenech), správnost čtení (dítě zaměňuje písmena a domýšlí si text, má problémy s porozuměním textu.

Dysgrafie – porucha psaní se nejvíce projevuje v písemném projevu a to v jeho úpravě, dále se zde objevuje problém s osvojením si jednotlivých písmen a jejich spojováním.

Dysortografie – je porucha týkající se pravopisu. Jedná se hlavně o poruchu v gramatice, ale většinou jen v některé části. Může se to týkat rozlišení měkké a tvrdé souhlásky. Tato porucha negativně ovlivňuje aplikaci mluvnice.

Dyskalkulie – porucha, jenž postihuje matematické úkony, zásadně ovlivňuje matematické operace s čísly, matematické představy, prostorové představy a práci v geometrii.

Ne všechny projevy, které se ve třídě projeví jsou specifické poruchy učení. Učitel by měl sám umět rozpoznat, zda jde pouze o pomalejší vývoj nebo zda je to už poruchou.

2.1.3 Diagnostika specifických poruch učení

Diagnostika je velice důležitá pro výchovně vzdělávací proces a především pro reedukaci. Cílem těchto různých diagnostických postupů je získat přehled a stanovit úroveň vědomostí a dovedností. Dále zjišťujeme charakteristiku poznávacích procesů, sociálních vztahů, osobnosti a další jiné faktory, které se mohou nebo podílejí na úspěchu či neúspěchu dítěte. Diagnostika je prováděna od více subjektů a má tedy různá specifika. Diagnostika, která probíhá na specializovaném pracovišti a diagnostika z běžné či speciální třídy je samozřejmě rozdílná.

Pozorování žáka ve třídě je dlouhodobé, a žák je ovlivňován svým okolím. To znamená třídou, atmosférou ve škole, osobností učitele. Do této diagnostiky můžeme zařadit také na jaké úrovni žák je, jeho porovnání s ostatními žáky a stupeň zvládnutí požadavků daných osnovami.

Zatímco specializované pracoviště je prostředí pro žáka cizí a závisí na individuálním kontaktu s dítětem, aby bylo schopné podat svůj optimální výkon, kterého dosahuje ve škole mezi svými vrstevníky. Informace z obou dvou pracovišť jsou velice důležité a nezbytné je, aby spolupracovali.

a) Diagnostická kritéria

Aby bylo možné stanovit diagnózu a nějaký závěr, musíme si stanovit kritéria, podle nichž budeme dítě posuzovat. Diagnózu nelze určit jen na základě čtení nějakého textu apod.

Čtení

Důležitá kritéria jsou:

- $IQ \geq 90$
- $\check{C}Q \geq 90$ (čtenářský kvocient)
- Rozdíl mezi IQ a $\check{C}Q$ je minimálně 20 bodů
- Trvale podprůměrné výsledky ve čtení
- Negativní nález v oblasti zraku, sluchu, nevýznamné absence ve škole,
- Rezistence vůči běžným pedagogickým opatřením

V případě, že jsou splněna všechna kritéria, můžeme hovořit o diagnóze dyslexie. Jestliže některé z kritérií není splněno, můžeme posuzovat podle dalších kritérií.

- Prokázaná dyslexie u rodičů nebo sourozenců
- LMD
- Poruchy v oblasti psaní
- Snížené výsledky v percepčních zkouškách (zrakové a sluchové vnímání)
- Výrazně opožděný vývoj řeči, specifická porucha učení

Psaní

Zde jsou kritéria tato:

- Trvale podprůměrné výukové výsledky v písemných projevech (zvládnutí tvarů písmen, problémy v diktátech)
 - Specifické chyby ve školních pracích nebo i poradenském diktátu
 - $IQ \geq 90$
 - Negativní nález v oblasti zraku, sluchu, nevýznamné absence ve škole
 - Rezistence vůči běžným pedagogickým opatřením školy
- Pokud jsou všechna tato kritéria splněna, můžeme diagnostikovat poruchu v oblasti psaní. A i zde platí další pomocná kritéria.
- Dysortografie a dysgrafie vyskytující se u rodičů nebo sourozenců
 - LMD
 - Poruchy ve čtení
 - Snížené výsledky v percepčních zkouškách
 - Velmi výrazně opožděný vývoj řeči
 - Nápadné problémy s jemnou motorikou
 - Vývojová dyspraxie (porucha praktických dovedností)

Matematika

- Kritéria pro matematiku jsou následující:
- $IQ \geq 90$
- Výsledky v matematice se trvale objevují pod úrovní daného ročníku, zhruba o 1 rok a více
- U kvalitativního hodnocení výkonu se setkáváme s problémy v těchto oblastech:
 - Chápání pojmu číslo
 - Umístování čísel na číselné ose
 - Matematické manipulace s předměty a čísly
 - Orientace v prostoru
 - Pozice číslice v čísle
- Negativní nález v oblasti zraku, sluchu, nevýznamné absence ve škole
- Rezistence vůči běžným pedagogickým opatřením školy

2.1.4. Diagnostika v běžné třídě základní školy

Diagnostiku zde provádí učitel, v jeho silách, ale není provádět podrobnou diagnostiku. Děti, které učitel vnímá jako jiné či zvláštní, u nich je třeba zaměřit se na tyto zvláštnosti. Je třeba si pořídit záznamový list, který si může učitel navrhnout nebo ho může získat od pedagogicko – psychologické poradny.

Návrh záznamového listu, pro zjištění specifických poruch učení:

- **Čtení**
 - Čte pomalu
 - Dvojí čtení
 - Nerozumí čtenému textu
 - Nesprávné oční pohyby
 - Další chyby (jiné)
- **Psaní**
 - Píše velmi pomalu
 - Drží nesprávně psací náčiní
 - Písmo je neúhledné, nečitelné
 - Nejčastější chyby (jaké)
- **Počítání**
 - Neorientuje se na číselné ose
 - Nechápe pojem číslo
 - Zaměňuje matematické operace
 - Zvládá učivo přibližně na úrovni ročníku
- **Soustředění**
 - Soustředí se dobře
 - Výkyvy v soustředění (kdy)
 - Soustředí se velmi obtížně

- **Sluchové vnímání**
 - Bez obtíží
 - Obtíže (jaké, poznání první hlásky ve slově, rozklad slov na hlásky, rozlišování slabik atd.)

- **Zrakové vnímání**
 - Bez obtíží
 - Objevují se obtíže (rozlišování postav)

- **Řeč**
 - Malá slovní zásoba
 - Obtíže při vyjadřování
 - Specifické poruchy řeči

- **Reprodukce rytmu**
 - Zvládá
 - Menší obtíže
 - Nezvládá

- **Orientace v prostoru**
 - Bez nápadností, zvládá
 - Menší obtíže
 - Zvládá s obtížemi

- **Určování pravé a levé strany**
 - Zvládá
 - Drobné obtíže
 - Nezvládá

- **Postavení dítěte v kolektivu**
 - Oblíbený
 - Celkem oblíbený
 - Neoblíbený, stojí mimo kolektiv

- **Rodinné prostředí**
 - Způsob výchovy
 - Péče o dítě
 - Hodnotová orientace v rodině

2.2. Lehká mozková dysfunkce

Toto postižení se objevuje u dětí se skoro průměrnou, průměrnou nebo nadprůměrnou inteligencí, jenž mají určitou poruchu učení nebo chování, které jsou v rozsahu od mírných po těžké a tím jsou spojeny odchylky funkce nervového centrálního systému. Odchylky se mohou projevit různými kombinacemi oslabení ve vnímání, vytváření pojmů, řeči, paměti a v kontrole pozornosti, pudů nebo motoriky. Tato definice je již zastaralá, v dnešní době se používá pojem ADHD (porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou). Tato porucha patří mezi vývojové poruchy, jenž je charakteristická věku dítěte nepřiměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity. Obtíže jsou chronické a nelze je vysvětlit ani na základě neurologických, sensorických nebo motorických postižení. Tyto nedostatky se objevují v časném dětství a jsou chronické. Díky dozrávání CNS se mohou obtíže zmírňovat, i přesto mají tyto děti problémy s dodržováním pravidel chování a nejsou schopné delší dobu pracovat.

Jednotlivé příčiny lehké mozkové dysfunkce se během několika let změnili a dnes se odborníci přiklání k faktorům spíše dědičným a smíšeným. Dnes se předpokládá rozložení faktorů LMD takto:

- 50 – 70 % dědičnost
- 20 – 30% komplikace během těhotenství a porodu
- 10% pozdější vlivy

2.2.1. Symptomy LMD

V dnešní době je snaha objevit typické příznaky a to z toho důvodu, že LMD je velmi obtížně diagnostikována. Symptomy jsou členěny do různých skupin a rozdělené podle procentového zastoupení.

- a) poruchy pozornosti (93%)
- b) hyperaktivita (80%)
- c) více drobných neurologických příznaků (77%)
- d) emoční labilita (70%)
- e) porucha vnímání a vytváření pojmů (67%)
- f) zvýšená impulsivnost (66%)
- g) zvýšená unavitelnost – duševní (66%)
- h) dětinské chování (63%)

- i) poruchy vývoje řeči (30-53%)
 - j) specifické poruchy učení (26-40%)
- (Kocurová, 2001, s. 151)

V dnešní době se objevují pojmy jako je porucha pozornosti bez hyperaktivity (ADD) a porucha pozornosti provázená hyperaktivitou (ADHD). Tyto poruchy mají také jiné symptomy.

a) ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity

- ztráta pozornosti vnějšími podněty
- problémy s posloucháním a vykonáním zadaných úkolů
- obtíže se zaměřením a udržením poroznosti
- střídavý výkon v práci ve škole
- nepořádnost
- nižší studijní dovednosti
- obtíže při samotné práci

b) ADHD – porucha pozornosti provázená hyperaktivitou

- vysoká míra aktivity
 - neustálý pohyb při práci
 - nenechá ruce ani nohy v klidu, vrtí se
 - hraje si s předměty ve své blízkosti
 - nevydrží na jednom místě
- impulzivita a malé sebeovládání
 - překotné vyjadřování beze smyslu
 - nedočkavý
 - neustále vstupuje do řeči ostatním
 - nadměrně mluví
 - rychlejší reakce než myšlení
 - zbrklé chování a díky tomu se často zraní
- problémy s přechodem k jiné činnosti
- agresivita
- sociální nevyzrállost
- malá sebeúcta
-

2.2.2 Vztah LMD a specifických poruch

Podle dostupných informací, existuje rovnice mezi lehkou mozkovou dysfunkcí a specifickými poruchami. U dítěte trpící lehkou mozkovou dysfunkcí se objeví specifické poruchy učení. Symptomy objevující se u LMD jsou velice důležité pro zjištění etiologie SPU. Hlavním cílem se stalo sledování vlivu drobného mozkového poškození na psychický, kognitivní a sociální vliv dítěte. V této oblasti se objevuje pojem deficitů dílčích funkcí. Jde vlastně o snížení výkonů v jednotlivých částech většího funkčního systému, jenž je důležitý pro zvládnutí určitého komplexu úkolu adaptace. Velice důležitý je vztah těchto deficitů dílčích funkcí s dyslexií a také i s jinými poruchami učení. Tyto deficity jsou příčinou specifických poruch učení a negativně ovlivňují celkovou psychiku a kognitivitu jedince.

2.3. Emocionální a sociální aspekty specifických poruch učení

Tato oblast bývá často vynechána nebo se jí nedostatečně věnuje. Pro mojí práci je toto téma stěžejní. První kdo upozornil na emoční stránku jedince byl S. Orton. Ten si toho všiml, při vzrůstající frustraci dyslektiků ve škole při jejich selhání. Zpočátku na sebe nejvíc strhávali pozornost symptomy poruch, které byly markantnější v projevu než ostatní. Při delším sledování a pozorování se objevili i sekundární projevy. Mezi ně patří emoce a sociální citění. Díky tomuto se zjistilo, že tyto problémy jsou součástí projevu této poruchy nebo důsledkem stresu, který na dítě působí ze svého okolí. Jeho adaptační schopnosti jsou sníženy a tak je více emočně a psychicky labilní.

Frustrace dyslektiků je často propojena s jejich neschopností plnit úkoly a očekávání druhých. Největší problém nastává ve školním prostředí. A tak se vyskytují problémy s jejich sociálním zařazením a tím i problémy v sociálních vztazích vůči vrstevníkům, spolužákům a učitelům. Tento problém se vyskytuje z důvodu určitých příčin:

1. Fyzická a sociální nezralost dyslektika ve srovnání s ostatními vrstevníky. Což může vést ke sníženému hodnocení sebe sama a dokonce i k horšímu.
2. Sociální nevyzrálost má za následky jejich neadekvátní chování v sociálních situacích.
3. Mají problémy s odhadnutím osobní vzdálenosti v meziosobním styku nebo nejsou dostatečně schopni vnímat neverbální chování druhých.
4. U dyslektiků je často porušena i funkce mluveného jazyka. Díky tomu mají postižení problémy s vyjadřováním, déle jim to trvá, často se i zarazí. Což je v době dospívání velkou překážkou a jejich psychickému vývoji to nesvědčí.

Z dalších nejfrekventovanějších emocionálních problémů je úzkost, která může souviset s permanentní frustrací ve škole nebo v sociálních interakcích (Kocurová, 2001, s. 172). Snaha vyhnout se zdroji úzkosti je pak chování těchto dětí považováno za lenost nebo nesnášenlivost. Frustrace se může projevovat dokonce i známkami hněvu, který může přejít až do agresivity. Dyslektici agresivitu buď nasměrují proti sobě nebo proti svému okolí.

Kromě frustrace a úzkosti se může u dyslektika ještě objevit i deprese. Tyto problémy negativně ovlivňují sebehodnocení dyslektika. Doba do 10 let, je totiž období, kdy dochází k formování sebehodnocení a také je to doba kdy dochází k největšímu projevu SVPU.

Podle většiny autorů je jedním z hlavních problémů nízká úroveň sebevědomí, která je odrazem postojů, jaké k dítěti zaujímá jeho okolí (Kocurová, 2001, s. 173).

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíle a hypotézy

Cílem mé práce je zjistit, jak silně zasahuje specifická porucha do života dítěte ve škole, v rodině a ve vztahu ke svým vrstevníkům, spolužákům ve škole, tak i kamarádům z okolí.

Hypotézy, které jsem si stanovila se týkají sebedůvěry a sociometrické pozice dítěte ve třídě, tedy ve školním kolektivu.

V prvním hypotéze se domnívám, že děti s poruchou učení mají nižší sebedůvěru ve srovnání s dětmi ze skupiny kontrolní.

Dále předpokládám, že děti se specifickou poruchou mají sníženou sociometrickou pozici ve srovnání s kontrolní skupinou.

Tuto práci jsem pojala jako teoreticko-výzkumnou. Pro získání dat jsem použila metodu pozorování, rozhovorů a testů. Informace jsem získala po souhlasu pana ředitele základní školy, kde jsem výzkum prováděla. Výzkum probíhal v roce 2008 – 2009. Informace jsou použity bez osobních údajů. K získání těchto dat jsem využila dostupnou dokumentaci o žácích, včetně vyšetření z pedagogicko-psychologické poradny a informací od třídního učitele těchto žáků.

Pro svou práci jsem použila několik metod, které jsou zaměřené na sebepojetí žáka. Do výzkumu jsem zařadila děti se specifickou poruchou učení a kontrolní skupinu, v níž specifická porucha nebyla vyšetřena. Hledala jsem děti, které mají podobné výsledky ve škole a podobné i rodinné zázemí. Mého výzkumu se zúčastnilo 19 dětí se specifickou poruchou učení a 13 dětí z kontrolní skupiny bez specifické poruchy učení s podobnými výsledky ve škole a podobným zázemím v rodině.

Použité metody jsou dotazníkového typu a pozorování během tohoto testování a dále jsem využila informace z vyšetření pedagogicko-psychologické poradny a pak také poznatků a informací od třídních učitelů. Dotazníky, jež jsem použila, byly dotazník SPAS, sociometrický dotazník a dotazník J.E.P.I..

3.2. Testované skupiny: dyslektická skupina a kontrolní skupina

V dyslektické skupině je 19 dětí, z toho je 15 hochů a 4 děvčata. Každé z těchto dětí bylo vyšetřeno v pedagogicko-psychologické poradně, kdy v závěru se prokázalo, že dítě má nějakou poruchu SVPU. Děti jsem si označila dvojicí písmen, kdy to druhé znamená, zda je dítě dyslektické nebo ne. Děti s dyslexií jsou označeny velkým písmenem D, např. AD.

V kontrolní skupině je pouze 13 dětí, z toho je 7 hochů a 6 děvčat. Děti z této skupiny jsou opět označeny dvojicí písmen, kdy to druhé označuje skupinu dětí, kde nebyla zjišťována SVPU. Děti z kontrolní skupiny jsou označeny písmenem N, např. AN.

3.2.1 Dyslektická skupina

U každého vyšetřovaného jedince se zabývám jeho rodinnou anamnézou, anamnézou třídního učitele, pedagogickou-psychologickým vyšetřením a vlastním pozorováním.

Žák AD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Dítě bylo v roce 2006 integrované. V roce 2007 ve dnech 5.- 19. června bylo provedeno vyšetření v poradně. Byla zjištěna vývojová dyskalkulie v oblasti operacionální, lexické, grafické a dyskalkulické rysy v oblasti verbální. Při vyšetřování dobře uvažuje a snaží se zadané úkoly vypracovat. Matematické předpoklady se u dítěte vyskytují, jsou pouze omezeny specifickou poruchou učení. Vývojová dyskalkulie se projevuje zřetelnými obtížemi v nabývání a užívání základních početních dovedností. Objevuje se i snížená úroveň matematických schopností, jenž je narušena vlivem projevů dysfunkce CNS. Operacionální dyskalkulie se projevuje narušenou schopností provádět početní operace s čísly z paměti či písemně. Dodnes nemá zautomatizované sčítání a odčítání do 20 a dále i násobení a dělení. Lexická dyskalkulie se projevuje sníženou schopností číst matematickou symboliku, číslice, operační znaky. Během vyšetření si plete číslice 9, 8, 7. V oblasti verbální dyskalkulie se objevuje narušená schopnost porozumět správně matematickému pojmenování a jeho významu. Grafická dyskalkulie je písemná forma matematiky, což se projevuje v geometrii,

kdy přetahuje linie nebo je nedotahuje. Problém se vyskytuje i v zápise víceciferných čísel, kdy místo 11 583, dítě napsalo 1 583.

Rodinná anamnéza

Matka dítěte se znovu provdala, dítě má tedy nového otce. Otec si dítě přepsal na sebe a dal mu své jméno, změnil se mu tedy rodný list. Matka je velice ctižádostivá v tom, aby její dcera uspěla. Matka má střední vzdělání bez maturity a nový otec je inženýr, tedy má vysokoškolské vzdělání. Díky tomuto je i matka více náročná na svojí dceru. V novém vztahu se narodilo dítě, holčička. Toto malé dítě začíná být více protěžované, ale jen díky tomu, že je to také děvče, je vztah mezi nimi v pořádku.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Dítě má velké zastání v rodině a díky této podpoře si dítě usmyslelo, že se nemusí učit a z důvodu vyšetření z pedagogické poradny nemá pocit, že se má matematiku učit. V ostatních předmětech se tento jev také objevuje. Například v tělesné výchově necvičí, i přestože nemá osvobození z tělesné výchovy. Rodiče ze strachu z neprospěchu dítěte v daném předmětu, si nastudovali tehdejší zákony a předpisy pro známkování. Zjistili si, že dítě musí být známkováno a nelze ho osvobodit z tělesné výchovy, jinak by muselo opakovat ročník. A tak dítě opět cvičí. Ve třídě má kamarády díky tomu, že si je tzv. kupuje. Nosí jim malé dárky, kupuje jim svačinu a zve je na dětské party, které doma pořádá.

Pozorování při testu

Během testu byla soustředěná. Jelikož se test netýkal matematických úkonů, procházela jím bez problémů. Během pozorování při výuce a o přestávce se mi zdálo, že je vůči spolužákům neupřímná a často si něco vymýšlí. Děti si přiklání na svojí stranou tím, že jim půjčuje své věci, které jsou drahé a ostatní je nemají.

Žák BD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření bylo provedeno ve 2. třídě dne 17. srpna 2004. Úroveň rozumových předpokladů dítěte se momentálně pohybuje na pomezí hraničního pásma a podprůměru. Pozornost udržela během celého vyšetření a nebyla u ní patrná ani únava. Během vyšetření se projevil malý rozsah základních vědomostí. Dále byla zjištěna omezená slovní zásoba a nízká abstrakce. V početních úlohách se projevují velké potíže v udržení pozornosti a snížená krátkodobá paměť. Během čtení se objevuje dvojí čtení, chybí intonace a není schopna reprodukovat co zrovna přečetla. Oblast čtení se tedy objevuje v pásmu podprůměru. Při psaní má křečovitý úchop pera, což naznačuje neuvolněnou ruku. Objevuje se únava a klesá tempo. Kvalita písma se zhoršuje při delším vyšetřování. Dítě má oslabenou sluchovou analýzu a syntézu. Závěrem tedy, dítě má obtíže se zvládnutím nároku základní školy, má nízkou úroveň rozumových schopností, objevuje se oslabení percepčně motorických funkcí a krátkodobé paměti. Specifické obtíže se objevují tedy v oblasti psaní a čtení.

Rodinná anamnéza

Dítě žije v sociálně problematické rodině, která je hlídána odborem sociální péče. Rodina je vícečetná, žije v ní mnoho dětí, některé jsou již dospělé a mají vlastní život a pak zde jsou děti ještě malé. Rodiče jsou u všech dětí stejné, mají bohužel problém s alkoholem. V současné době jsou v rodině dvě děti školou povinné a ostatní jsou již plnoleté. V rodině je nedostačující rodinná péče, ale na druhou stranu zde funguje sociální stránka rodiny. Mají mezi sebou velice kladné vztahy. Díky tomu, že je zde více dětí a mají mezi sebou velký věkový rozdíl, jsou již brzy samostatné a schopné se o sebe postarat.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Opakovala 3. třídu, v níž propadla. Ve třídě je tedy teprve druhým rokem. Opakování třídy jí velice pomohlo. Do čtvrté třídy přišla s trojkami na vysvědčení. Zpočátku stála na okraji třídy a děti k ní měly spíše pohrdavý postoj. Postupem času se začlenila a nakonec měla i kamarády. Povahově je velice bezkonfliktní, vstřícná, družná a kamarádská. Díky rodinnému zázemí velice rychle rozumově dospěla a tak si začala uvědomovat, že když se bude učit, bude mít i lepší výsledky ve škole. Na počátku se objevilo zhoršené čtení, které svojí pílí, ale

zlepšila. Nakonec její výsledky byly velmi pěkné, dosáhla zlepšení z trojek na dvojky. Velice dobře fungovala komunikace mezi rodiči, školou, žákem a učitelem.

Pozorování při testu

Při vyplňování testu byla důsledná a pozorná. Test vyplnila sama bez cizí pomoci a velice rychle. Byla s testem velice rychle hotová. Projevilo se, že je ve třídě oblíbená a spolužáci oceňují její zlepšení a kamarádkou povahu. Podle výsledků v testu má neustále pocit nejistoty ve čtení.

Žák CD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo 27. června 2007. Bylo požádáno o vyšetření z důvodů potíží při psaní a čtení. U dítěte je celková úroveň rozumových schopností v pásmu průměru. Praktická složka rozumových schopností je v mírné převaze. U vyšetřovaného dítěte se nejedná o klasickou specifickou poruchu učení. Při vyšetření se objevuje suspektně percepčně-motorická oslabení. V 1. třídě se objevují komplikace učení při čtení a psaní. Díky tréninku se, ale dostavilo zlepšení. Během psaní se projevuje pomalejší tempo a specifická chybovost. Písmo je krasopisné, ale i přesto se objevují chyby v pravopise a diakritice. Poslední složka, která byla vyšetřovaná je čtení. Při něm velmi málo chybje. Čtení ho, ale vůbec nebaví.

Rodinná anamnéza

Pochází z úplné rodiny, z dělnického prostředí. Otec má slovenskou národnost. Rodiče jsou starostliví, pečliví. Dítě má sourozence, a to starší sestru. Je velký sportovec, věnuje se florbalu. Rodina jezdí často na výlety. Samo dítě je velmi ctižádostivé.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Je to pohodové dítě, velmi aktivní, snaživé a kamarádké s dobrým vztahem ke škole a k učitelům. Při jakémkoliv problému funguje komunikace s rodiči a dítětem. Snaží se vždy najít společnou cestu k nápravě. Podle poradny není dyslektik, ale všichni učitelé českého jazyka se shodují na tom, že se u něho objevují příznaky dyslexie. Nerozezná diakritická znaménka, z češtiny má 2 – 3. Ostatní známky má lepší.

Pozorování při testu

Dítě je živé, pohodové. Testy vyplnil bez problémů. Nemusel psát věty a tak se neprojevila jeho porucha. Je velmi oblíbený a sportovně nadaný.

Žák DD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo 25. ledna 2006 na podkladě žádosti matky. Důvod k vyšetření bylo pomalé čtení a zaměňování souhlásek (b – d). Během vyšetření potřebovala svojí matku u sebe. Je citlivá a introvertní. Projevují se potíže při sčítání a odečítání. Její rozumové schopnosti se nacházejí v horním průměru a převažují v ní praktická inteligence, která je až v pásmu nadprůměru. Čtení se objevuje v nižším pásmu pod její úrovní intelektu. Během vyšetření se objevuje mírně nepřesné porozumění a její vyjadřování je méně obratné. V závěru se prokázala lehčí SVPU v oblasti dyslexie, dysgrafie, dysortografie. Byl prokázán průměrný až nadprůměrný intelekt s oslabením v percepčně motorických a jazykových funkcí. Díky svému intelektu je schopna důsledky SVPU kompenzovat, vynakládá na to nadměrné úsilí až do vypětí svých sil a možností. Objevuje se i oslabení u jazykového citu.

Rodinná anamnéza

Matka se znovu provdala a dítě má tedy nového otce a také nového sourozence. Rodina funguje bez problémů. Je si vědoma, že má jiného otce, přesto ho bere jako vlastního. Věnuje se jí stejně jako novému dítěti. Ve své rodině má oporu.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve třídě je oblíbená, bezkonfliktní. Její výsledky jsou velmi dobré. Patří mezi horší dvojkaře, ale bez problémů. Na vyučování se připravuje sama již od třetí třídy, rodiče pouze večer podepíší úkoly. Navíc má povinnost denně po příchodu domu vyvenčit psa.

Pozorování při testu

Testy vyplnila bez problémů a velice rychle. Ve třídě je oblíbená a má zde i kamarády. Je vyrovnaná a pozorná.

Žák ED

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření bylo provedeno 29. srpna 2006. Rozumové schopnosti testovaného žáka jsou v pásmu lehkého nadprůměru. Jeho pracovní tempo je pomalé a později se objevuje i únava. Dítě má oslabenou oblast vizuomotorické koordinace a zrakové vnímání. Při vyšetření ve čtení se objevují poruchy v rychlosti čtení, dítě čte pomalu, kostrbatě, polyká koncovky a věty jsou bez intonace. Nelze rozeznat, kdy věta končí. Při písemném projevu má písmo zpočátku úhledné, postupně se krasopis zhoršuje. V písemném projevu se objevují specifické chyby i chyby v gramatice. Během vyšetření často odbíhá od zadání, což poukazuje na poruchu pozornosti. Závěrem je zjištěno u dítěte SVPU s projevy ADD. SVPU se projevu v psané formě s oslabenými oblastmi percepčně motorických funkcí. Další projevy jsou dysgrafie, dysortografie, lehčí forma dyslexie při čtení. U dítěte je i zřetelná hyperaktivita a snížená pozornost.

Rodinná anamnéza

Dítě žilo v úplné rodině, o třídu níž má bratra, který nemá žádnou SVPU. Rodina byla plně fungující, svým dětem se věnovala a snažila se jim pomoci. V nynější době jsou rodiče rozvedení, což toto dítě nese lépe než jeho bratr. Přesto to v něm něco ovlivnilo. Matka žije sama s oběma syny. Jeho bratr má horší chování ve škole, je více agresivní a povýšený nad ostatními.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Dítě je ve třídě oblíbené. Ze začátku stálo spíše na okraji, pro své zvláštní chování. Děti si na to zvykly a začaly ho tolerovat. Občas se vyskytly nějaké problémy a střety mezi dětmi, kvůli povýšenému chování. Rodiče se přátelili s rodiči jeho spolužáka a tak i on je jeho kamarád.

Pozorování při testu

Na test se velmi soustředil a snažil se ho co nejlépe vypracovat. Bylo vidět, jak chce být mezi prvními, kteří budou hotovi.

Žák FD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření bylo provedeno 16. listopadu 2006. Během vyšetření se projevila citlivost a jeho neurotické reagování na různé podněty. Intelekt zkoumaného se nachází v pásmu průměru. Při vyšetřování čtení se projevuje snížená rychlost, velká nejistota a projev je trhaný. Při čtení se také objevují specifické chyby. Písemný projev je od začátku pomalý a jsou v něm specifické chyby. U tohoto žáka se projevují SVPU v oblasti dysgrafie, dysortografie, dyslexie a to hlavně ve čtení na podkladě ADHD a také má oslabení percepčně-motorických funkcí.

Rodinná anamnéza

Dítě žije v rodině úplné a je jedináčkem. Matka je velice ctižádostivá, snaživá a přísná na svého syna. Jinak je velice milá. Z důvodu, že si nechce připustit poruchu svého syna, je na něho přísná a náročná. Na druhé straně vše za něho dělá (domácí činnosti), ale jen z toho důvodu, aby se učil. Dokonce mu připravuje tašku do školy. Tím došlo k tomu, že je velice líný a nic ho nenutí začít pracovat samostatně.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve škole je průměrný žák, který se moc neprojevuje. Je spíše tichý a bez zájmu. Jeho aktivita je čím dál víc menší a nemá chuť do žádné práce. Děti si velice začaly uvědomovat, že je nesnaživý a líný. Jinak kamarádí s kluky, kteří bydlí v jeho blízkosti a kam se chodí často matka ptát na úkoly svého syna.

Pozorování při testu

Během testování byl velice neklidný a nebyl schopen udržet pozornost. Bylo pro něho velice obtížné porozumět otázkám a často se ptal na význam. U některých otázek spíše odhadl jejich význam. Tohoto žáka jsem měla také na kroužku posilování. Zpočátku měl velký zájem o cvičení, později ale zájem upadal. Zjistil, že musí vynaložit velké úsilí, ale toho pro svou pohodlnost a lenost nebyl schopen. Je též mohutnější postavy a i toto má vliv na jeho aktivitu. Matka ho velice přísně vychovává a v její přítomnosti si nedovolil žádný poklesek. Jelikož nebyla matka u tohoto testování, projevila se jeho pohodlnost a lenost. Ostatní děti během

testování ho okřikovali pro chování, které je rušilo. Jinak ve třídě kamarády má. V třídním kolektivu patří spíše mezi „zakřiknuté“ žáky.

Žák GD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření se konalo 10. prosince 2004. Již při nástupu do školy se projevovaly znaky nezralosti CNS. Nejvíce v sociálně-emoční oblasti, dítě má snížené sebevědomí, je zde velice nutné neustále oceňovat jakoukoliv snahu a aktivitu v hodině. Při vyšetření v oblasti psaní se projevila špatná jemná motorika, písmo je neupravené a objevují se specifické chyby. Čtený projev je pomalý, slabikuje a zadržává se. Objevuje se i jev dvojí čtení. Čtecí kvocient je silně pod hranicí normálu. Reprodukovat daný text je pro něho velice obtížné. Má malou slovní zásobu a špatnou krátkodobou paměť.

Rodinná anamnéza

Rodina bydlí na vesnici, otec jezdí s nákladním autem a matka je doma na mateřské dovolené. Mají šest dětí a zázemí rodiny je špatné. Matka chodí pracovat do kravína a při její nepřítomnosti se o mladší sourozence starají ti starší. Náš vyšetřovaný je nejstarší. Matka tedy výchovu nezvládá, ale z důvodu pracovní přetíženosti a její roli suplují děti. Vyšetřovaný má velmi problémové chování vůči matce, je k ní drzý, agresivní a arogantní. Má velmi rád otce, který ho bere sebou do práce. Otec o jeho chování k matce neví.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Otec po rozmluvě s třídní učitelkou zjišťuje, jak se chová jeho syn vůči své matce. Je z toho velice překvapený a zklamaný. V hodině je žák tichý a nenápadný. Agresivita se projevuje pouze mimo školu a tyto problémy jsou řešeny odborem sociálních věcí. Ve třídě ho berou jako nevychovaného a nevyzrálého, z důvodu, že své chování vůči matce ve třídě vypráví a vlastně se tím chlubí. Doma se vyskytl i problém s penězi, bere matce peníze z peněženky. Do školy nastoupil po odkladu, kdy musel rok povinně navštěvovat mateřskou školu. I přesto nastoupil do školy nevyzrálý a nesocializovaný.

Pozorování při testu

Při testu je velice neklidný a nepozorný. Jelikož mu test dělá problémy a občas nerozumí některým otázkám, je protivný a odmouvavý. Nakonec test dokončí, protože vidí, že i ostatní pracují.

Žák HD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo dne 10. března 2008, což bylo jedno z posledních. Při vyšetření se objevují typické projevy ADHD. Během vyšetření se projevují mírné dysgrafické rysy v písmu. Sluchová analýza a rozlišení je v dobrém průměru. Problémy se objevují při syntéze, a to u delších slov, což má vliv na čtení a psaní (pravopis). Největší postižení se objevuje v oblasti zrakové diferenciaci, které se projevuje ve čtení a psaní. Ve čtení se projeví dyslektické rysy, čtení je pomalé, porozumění textu je v celku dobré. Čtecí kvocient je, ale na rozhraní podprůměru a defektu. Při diktátu se objevují specifické i nespecifické chyby. U vyšetřovaného dítěte se projevuje oslabení krátkodobé paměti a zhoršení orientace v prostoru. Závěrem bylo zjištěno, že neustále přetrvává dyslexie. Obtíže jsou v oblastech dysortografie a mírné jsou v oblasti dysgrafie. Objevuje se oslabení percepčně-motorických funkcí a to ve sluchové syntéze a vizuální diferenciaci. U dítěte se projevuje vrozená hyperaktivita a porucha pozornosti – ADHD.

Rodinná anamnéza

Žák je adoptovaný. Rodiče ho adoptovali jako malé dítě. O tom, že je adoptovaný ví. Rodina funguje velice dobře. Žák má bohužel velmi problémové chování. Pokud dojde ve škole k nějakému poklesku, otec okamžitě reaguje a vše se snaží řešit. Komunikace se školou je operativní. Chování jejich syna nejspíše poukazuje na genetické vlohy, které nelze ovlivnit výchovou.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve třídě kamarády má, dokáže si je získat svými sportovními výkony a svým sportovním nadšením Tento žák figuroval v kauze týkající se šikany. On sám jí neprováděl,

ale nabádal jiné k ubližování mladších spolužáků. Třídní učitelka s žákem navázala velmi dobrý vztah a veškeré problémy se ztenčily na minimum.

Pozorování při testu

Žák se snažil test vyplnit, brzy ale ztratil zájem. Byl neklidný, ale nevyrušoval. Test mu trval poměrně dlouhou dobu.

Žák ID

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo 5. června 2006, tedy v 2. třídě. Vyšetření se konalo bez přítomnosti rodičů. Hned od začátku je velmi milý, hovorný a spontánní. Celková úroveň rozumových schopností je ve středním pásmu průměru, jednotlivé složky nejsou rovnoměrně rozložené. Oblast slovně logická je o pásmo výš než názorová inteligence. Během vyšetření se projevilo oslabení zrakového vnímání a rozlišování a také v oblasti vizuomotorické koordinace. Vyšetřovaný má velmi dobrou schopnost učit se, učení je u něho na velmi dobré úrovni. Během vyšetřování si pletl a přehazoval písmenka ve slovech a má pomalé tempo při diktátech. Chyby dělal často z nervozity. Čtení je přiměřeně rychlé a při delším vyšetřování dochází k sestupné tendenci v počtu správně přečtených slov. Při náročném čtení nastupuje rychle únava. Při čtení se objevují specifické chyby jako je záměna písmen, domýšlení konců slov a komolení slov. Porozumění textu je neúplné a převyprávění je stručné a tedy bez detailů. Při písemném projevu se snaží o úpravu a je velmi pečlivý, na druhou stranu má pomalé tempo. Příčina je v pomalém vybavování tvarů písmen, hlavně co se týče velkých písmen. Při diktátu se několikrát opakovaně rozepisuje a zaměňuje první písmeno ve slově. Psaní je pro něho náročné. Sluchové rozlišování a sluchová analýza jsou v pořádku. Během vyšetření je velice snaživý a cílevědomý. Negativně prožívá neúspěch a má strach z nezvládnutí. Závěrem je zjištěno, že žák má průměrné rozumové schopnosti, které jsou nerovnoměrně rozložené. Ve psaní se objevují specifické potíže na základě oslabených percepčně-motorických funkcí.

Rodinná anamnéza

Rodiče jsou velmi snaživí a pečliví. Otec je velký sportovec a vede ke sportu i syna. Má jednoho sourozence. Celá rodina funguje výborně. V zimě jezdí na lyže a v létě se věnují jinému sportu či programu. Rodiče se s ním doma učí, jsou si vědomy jeho poruchy.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Je to velmi nadaný žák, díky své inteligenci je schopen pracovat bez projevů charakterických pro dyslektiky. Diktát píše celý, ne jako ostatní dyslektici. Znamky z diktátu jsou velmi vyrovnané, obvykle za dvě. Ve třídě je velice oblíbený. Je velkým sportovcem, a proto ho spolužáci uznávají. Je usměvavý, má bezkonfliktní povahu a pomáhá i ostatním spolužákům.

Pozorování při testu

Test mu nedělal problémy. Vypracoval ho velice rychle. Dokonce se snažil pomoci i ostatním. Při testu byl veselý a dělal i legraci.

Žák JD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

První vyšetření proběhlo dne 14. února 2008. První a druhou třídu základní školy absolvoval v málotřídní ZŠ Rožmitál na Šumavě. Odcházel z 3 z českého jazyka. Na konci třetí třídy měl 4 z českého jazyka, 3 z matematiky a anglického jazyka, 2 z chování. Ve čtvrté třídě bylo požádáno o vyšetření. Dle třídní učitelky má rysy dyslexie, pozornost krátkodobá, výkony nevyrovnané. Žák byl integrován, dle třídní učitelky se podceňuje, pod dohledem pracuje dobře.

Při vyšetření byla přítomna matka, chlapec je citlivý a hodně na ní vázaný. Měl pocit jistoty a pohody. Při individuálním vedení první tři hodiny pracoval velmi pěkně. Po přestávce začaly narůstat projevy únavy, pozornost kolísala a byl patrný neklid. Vyšetření ukazuje na suspektní poruchu pozornosti s hyperaktivitou. Dle intelektu je schopen důsledky ADHD po určitou dobu kompenzovat. Nejslabší byla „pracovní paměť“. Celková úroveň rozumových schopností byla dnes ve středním průměru, mírně převažovala praktická inteligence.

Čtení bylo výrazně pod úrovní intelektu (správně přečtených slov s dobrým porozuměním je 65 slov za minutu) chlapec přečetl 27, 39 a 36 slov. Porozumění a vyjadřování byly v pořádku, ústní projev preferuje před psaním. Písemný projev je dysgrafický (větší, neurovnané, kolísající písmo) a dysortografický (specifické chyby i hrubky).

Počítání odpovídalo intelektu, ale byly i zde rysy SVPU (neupevněná malá násobilka). Projevilo se oslabení pozornosti, unavitelnost, zhoršená grafomotorika, ve sluchovém rozlišování a syntéze (vážne čtení) a v pracovní paměti. Jeho osobnost je citlivá, nevyrovnaná a impulsivní. Vztah ke škole a učení je pro neúspěchy narušený, nejtěžší je český jazyk, anglický jazyk a vlastivěda. Lépe se mu pracuje, když sedí v lavici sám. Doma tráví volný čas u televize a playstationu.

Závěrem je nutné sledovat ho dlouhodoběji. Nyní lze usuzovat na středně těžké SVPU ve čtení, psaní a pravopise (dyslexie, dysgrafie, dysortografie) na podkladě oslabení některých percepčně-motorických funkcí u chlapce s intelektem v pěkném průměru a s narušeným vztahem ke škole a práci v ní. Časté zdravotní potíže způsobené psychosomatickými vlivy, změna základní školy a častá změna třídního učitele a velký počet žáků ve třídě.

Druhé vyšetření proběhlo 8. prosince 2008. Na žádost matky z důvodu posouzení stavu SVPU. Přetrvávají problémy v učení v českém a cizím jazyce. Intelekt se nachází v pásmu pěkného průměru. Do školy se učí nárazově. Baví ho matematika, hudební výchova, občas český jazyk. Má negativní stanovisko vůči anglickému jazyku. Preferuje písemné zkoušení, lépe vnímá sluchovou cestou než zrakovou. Zapomíná domácí úkoly a pomůcky, za tyto prohřešky dostal mnoho napomenutí. Má pomalejší tempo a bohužel i nedostatečnou přípravu. V průběhu vyšetření pracoval pěkně za přítomnosti matky, později se začala projevovat únava a oslabená pozornost. Percepčně-motorické funkce má již chlapec poměrně dobře zkompenzované. V diktátu se objevují specifické chyby (měkké a tvrdé slabiky a interpunkce). Projevila se i lehčí až středně těžká forma dysortografie. Bohužel se vyskytují i nespecifické chyby, nemá totiž upevněná základní pravidla pravopisu. V písmu jsou vidět grafomotorické až dysgrafické obtíže. Na svůj zápis potřebuje více času a má špatnou techniku zápisu. Jeho čtení je výrazně dyslektické. Nedosahuje stále sociální úrovně, používá dvojí čtení, slova komolí, vkládá jiná písmena, mění koncovky slov, čte trhavě, bez intonace. Porozumění textu je podprůměrné. Text si musí přečíst několikrát a pak v daném čase nestíhá úkol vypracovat nebo to rovnou vzdá. Projevu je se i oslabená zraková paměť, což poukazuje na možnou dyskalkulii.

Závěrem tedy neustále přetrvává těžší forma dyslexie, dysortografie, grafomotorické až dysgrafické obtíže a pomalé pracovní tempo.

Rodinná anamnéza

Rodiče jsou rozvedeni. Žije u své matky, ta má problémy se sehnáním práce, která by nebyla na dvousměnný provoz. Z dřívějšího vztahu má matka dospělou dceru, která se tedy o svého bratra často stará. Bohužel žák neposlouchá matku a tak ani sestru. Často lže a zapírá své výsledky ve škole i své chování. Pomůcky, které mu matka koupí, často ztratí, zničí, rozdá a pak nic nemá. Jeho otec žije ve vztahu s novou přítelkyní. Pokud je u otce, musí poslouchat a taky to dodržuje. Má respekt i z jeho nové přítelkyně. Otec je na něho přísný a v případě problémového chování ve škole, vždy se snaží se školou komunikovat a daný problém řešit.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve třídě nemá kamarády nebo je jich jen velmi málo. Jeho koníčky jsou hry s tematikou ničení a rozbíjení. Z nich vychází i vztah k pomůckám. S dětmi si tedy nemá o čem povídat. Často nenosí domácí úkoly a nemá ani pomůcky. Ve třídě má konflikty se spolužáky a nejvíce se svojí sestřenicí, z kontrolní skupiny v tomto výzkumu označené FN. Tyto prohřešky jsou řešeny pokáráním, důtkami a sníženou známkou z chování. Tato kázeňská opatření dostává žák již od první třídy. Podle třídní učitelky se veškerá kázeňská opatření mívá účinkem.

Pozorování při testu

Během testu neudržel pozornost a rozptyloval i ostatní. Nakonec test dokončil, ale potřeboval na to o mnoho více času.

Žák KD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo 16. ledna 2007. Žák byl ve třetí třídě. Během vyšetření spolupracoval a velice se snažil. Rozumové schopnosti žáka jsou v dobrém pásmu. Projevují se SVPU ve čtení a psaní. Dyslexie je pouze lehkého stupně a dysgrafie je v lehkém až

středním stupni. Písemný projev je pomalý a mírně neupravený, což poukazuje na poruchu jemné motoriky. Po celou dobu se snaží psát bez chyb. Vyšetření sluchové analýzy je v pořádku. Čtený projev je pomalejší, mírně neupravený a trochu trhaný. Obtížnější slova jsou čte opakovaně. Porozumění textu je dobré a reprodukce textu obsahuje málo detailů. Orientuje se na celek a ne na detaily.

Rodinná anamnéza

Rodina je úplná. Bezproblémová a velice se svému synovi věnuje. Syn je velmi dobrý judista. A také navštěvuje základní uměleckou školu, kam chodí na výuku dechového nástroje.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve třídě je velice oblíbený, sportovně založené dítě, věnuje se profesionálně judu. Má kamarádkou, usměvavou a milou povahu, je to prostě správný kluk. Ve třídě nemá žádné konflikty. Školní výsledky jsou uspokojivé, patří prospěchově k lepším žákům ve třídě.

Pozorování při testu

Test vyplnil v daném limitu. Pokud nerozuměl nějaké otázky, zeptal se a bez problémů test dokončil. Při testu byl veselý a pohodový. Neměl z ničeho obavy. Při vyplňování sociometrického testu nevěděl, kterého kamaráda má preferovat. Všichni jsou pro něho velmi oblíbení.

Žák LD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření se konalo 16. ledna 2006, tedy ve druhé třídě. Pro vyšetření je velice důležitá lékařská zpráva o porodu. Při porodu došlo ke komplikacím, kdy byly použity kleště, následně byla nutná i kyslíková bomba a dítě bylo v inkubátoru. Věnuje se tenisu, dále navštěvuje výtvarný kroužek.

Dle třídní učitelky je velmi nevyrovnaný v chování, v přístupu k práci, apatický, živý a někdy až agresivní.

Při vyšetření potřeboval přítomnost matky. Je na ní závislý a kontakt s blízkou osobou vyžaduje. Čtení je útržkovité a vyjadřování velmi neobratné. Má vadu mluvidel a z toho vychází tady porucha dyslexie. Během vyšetření se silně projevuje únava a ztráta pozornosti. Během vyšetření písemného projevu se projeví porušená motorka ruky.

Závěr tedy zní, ADHD a SVPU v psaní a v pravopise a dokonce i u čtení a počítání nelze vyloučit SVPU. Intelekt je v pásmu průměru až podprůměru.

Další vyšetření je ze dne 27. října a 1. listopadu 2006, tedy již ve třetí třídě. Přetrvává nesoustředěnost a výukové obtíže v českém jazyce, matematice. Je zařazen do nápravy SVPU na základní škole. V českém jazyce vážně aplikace gramatických pravidel, v matematice si plete matematická znaménka. V hodinách je unavený, pasivní a pracuje velmi pomalu. Zatím rozum schopnosti na hranici průměru a podprůměru, převažovala praktická inteligence nad verbální. Struktura intelektu nevyrovnaná. Výkonnost velmi kolísala, závisí na aktuálním psychickém stavu a motivaci.

Závěr je, že neustále přetrvávají ADHD a SVPU v psaní a pravopise na podkladě percepčně-motorických funkcí.

Další vyšetření je provedeno v páté třídě dne 4. prosince 2008. Během vyšetření ztrácí často pozornost a jeho pracovní tempo je velmi pomalé. Objevuje se motorický neklid, zbrklé reakce, kolísání pozornosti, únava, impulsivnost. Čtení je rychlostně výrazně podprůměrné a celkem bezchybné. Převyprávění je neúplné, není schopen reprodukovat celý děj. Sluchové rozlišení namáhavé, ale sluchová analýza a syntéza jsou v pořádku.

Závěr u vyšetřovaného jsou jen průměrné rozumové schopnosti, ve čtení a psaní na podkladě poruchy pozornosti hyperaktivního typu ADHD, oslabení percepčně-motorických funkcí se projevuje dyslexií, dysgrafií a dysortografií.

Rodinná anamnéza

Rodina je úplná, dvě děti. Starší sourozenec je velmi chytrý a navštěvuje střední školu s maturitou. Z důvodu lékařské anamnézy při porodu a následným problémům, se dítěti maximálně věnují v rámci svých možností. Příprava je sice svědomitá, ale není soustavná. Matka to občas psychicky nezvládá. Nemůže se vyrovnat s tím, že starší syn je vynikající student a její druhý syn je takto problematický.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve třídě se neprojevuje. Jeho chování je velmi dětinské. Neudrží pozornost, činnosti se musí často obměňovat, avšak nová činnosti znamená, že učitel jí musí několikrát vysvětlit než žák pochopí co se po něm chce. Při pracovní činnosti, která vyžaduje delší soustředění stejného charakteru, není schopen pracovat. Objeví se u něho únava a lehne si na stůl. N o ztratí pozornost a pozoruje okolí. Jeho kamarádem ve třídě, je žák, který je drobný a má taky dětinské chování.

Pozorování při testu

Během testu se po chvíli projevila jeho porucha ADHD. Byl velmi nepozorný a musela jsem ho upozorňovat, aby test dokončil alespoň během jedné vyučovací hodiny. Mnoha otázkám neporozuměl, proto jsem mu je musela vysvětlit. Nakonec test dokončil. Ostatní testy musel vypracovat v jiné dny.

Žák MD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo dne 5. června 2006. Vyšetření proběhlo bez rodičů, zpočátku je plachý. Pokud se mu dařilo, práce ho velmi bavila. Během vyšetření se objevují potíže v soustředění, rychlosti, úprava písma a vzhledu písma, občas zamění písmena při diktátu. Celková úroveň rozumových schopností se nachází v pásmu průměru. Slovně logická složka se zase nachází v pásmu vyššího průměru a názorová složka na spodní hranici průměru. Během vyšetření se také projevilo oslabení vizuomotorické koordinace, prostorové orientace a zrakového vnímání, což se projevuje v psaní. Na velmi dobré úrovni je numerický úsudek, je velmi schopný získávat a uchovávat informace v paměti. Dále se projevila i jeho menší slovní zásoba. Čtení je přiměřeně rychlé, téměř bez chyb, dochází ke krácení slov a během práce se objevuje motorický neklid. Převyprávění zadaného textu je bez detailu, je schopen převyprávět pouze holý děj. Porozumění částečné textu je tak jen částečné. Písemný projev je pomalý, při respektování tempa má písmo pěkné. Při rychlém tempu se písmo výrazně zhorší. Dysgrafické známky, které se projevují při psaní jsou, nepřiměřeně velká písmena, písmo není na lince a objevuje se i pomalé vybavování tvarů písmen. V sešitech se také vyskytuje vynechávání slov, písmen a přehazování písmen. Sluchové rozlišení, analýza a syntéza jsou

v pořádku. Psaní a čtení do jisté míry namáhavé, je snadno unavitelný. S rostoucí únavou se objevuje motorický neklid, nesoustředěnost, pozornost kolísá.

Závěr vyšetření je, že chlapec má celkové rozumové schopnosti v pásmu průměru, nerovnoměrně rozložené. Ve psaní jsou specifické potíže typu dysgrafie (střední stupeň) na podkladě oslabených percepčně-motorické funkce. Objevují se známky poruchy pozornosti.

Rodinná anamnéza

Rodina je úplná. Jeho sestra je velice chytrá. Rodina má na syna velké nároky. On sám je nadaný sportovec, závodně se věnuje judu.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve třídě je bezkonfliktní a bezproblémový. Díky sportu má hodně kamarádů a je oblíbený. Občas se vyskytuje problém, když na něho tlačí rodiče. Jinak patří mezi žáky s chvalitebným prospěchem.

Pozorování při testu

Žák pracoval soustředěně, snažil se o dobrý výsledek. Měl starosti, aby nebyl poslední.

Žák ND

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo hned v první třídě dne 20. června 2005. Doma je velmi zvědavý, spolehlivý, ve čtení a psaní vynakládá hodně úsilí. Chodil na nápravu výslovnosti. Během vyšetření je přítomen otec kvůli jistotě. Brzy se objevuje únava a po dvou vyučovacích hodinách nebyl schopen pracovat v rámci svých možností. Jeho rozumové schopnosti jsou v pěkném průměru, verbální intelekt převažuje. Projevila se také porucha pozornosti. Čtení a písemný projev je pod úrovní intelektu se znaky SVPU. Porozumění čteného textu je pouze útržkovité. Při psaní má problémy si vybavit tvary písmen s diakritickými znaménky. Projevilo se oslabení v zrakovém a sluchovém rozlišení, ve sluchové paměti, pozornosti a grafomotoriky. Osobnost dítěte je citlivá, otevřená a vstřícná

U dítěte se projevuje porucha pozornosti s hyperaktivitou ADHD a SVPU ve čtení, psaní a pravopise. Intelekt hoča je průměrný.

Rodinná anamnéza

Rodiče jsou rozvedeni. Matka odešla od rodiny a nyní žije s přítelkyní. Tato událost byla pro žáka velmi emotivní. Jeho vrstevníci se mu posmívali a dobírali si ho. Spolužáci se toho účastnili velice výjimečně. Tuto situaci s nimi probrala pani učitelka třídní a tak nedocházelo k posmívání od spolužáků. Syna má tedy v péči otec, který je velký sportovec a v tomto směru se svému synovi věnuje. Co se týče školy není otec tolik náročný na syna a uvědomuje si jeho poruchu a taky psychickou stránku svého syna. Náročný je na něho v oblasti sportu a to ve fotbale.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve třídě je spíše oblíbený spolužák. Má dobrou povahu, je kamarádský, i když někdy dává najevo svoji převahu v oblasti sportu. Sám si uvědomuje své možnosti co se týče učení. Patří mezi průměrné žáky. Je velice šikovný na sport a školu reprezentuje ve fotbalových utkání mezi školami.

Pozorování při testu

Žák byl soustředěný. Test vyplnil bez pomoci a bez problémů. Během testování se projevila jeho dobrosrdečná povaha. Se svými spolužáky, kteří jsou kamarádi, si hned říkali, co tam napsali a co si myslí. Jeho aktivita byla velmi dobrá.

Žák OD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo dne 29. června 2005 v první třídě. Při vyšetření byla přítomna matka. Zúčastnil se kurzu KUPOZ, jenž je zaměřený na poruchu pozornosti. Jeho intelekt se nachází v dolním pásmu průměru až podprůměru. Porucha pozornosti nadále přetrvává. Během vyšetření se projevuje porucha pozornosti s hyperaktivitou ADHD. Během testování se nesoustředí. Dle třídní učitelky je živý, průbojný a nesoustředěný, což se také projevilo. A také je pomalý při matematice. Pozornost velice kolísala a tempo bylo pomalé, výkon tedy byl nevyrovnaný. Během testu si plete písmenka a v opise chybuje. Převažuje u něho praktická inteligence, která je v pásmu průměru.

Během čtení se projevuje intelekt po úrovni. Čtení je velmi pomalé. Četl po slovech s pauzami, používá techniku dvojího čtení, slovo čte potichu a rozkládá na hlásky. Porozumění textu je podprůměrné a vyjadřování je slabší. Na druhou stranu je povídací, ale odbíhal neustále od tématu. Neuměl se vyjádřit na zadané otázky.

Při psaní diktátu se projevuje oslabení sluchové diference, neslyší tvrdé a měkké souhlásky a neslyší ani délku samohlásek. Písmo je velké a neurované. Pokud měl dostatek času na psaní a jeho kontrolu, chyboval málo. Během počítání používal prsty. Je spíše vizuální typ, co si osahá to se naučí. Oslabení je i v oblasti zrakové diference, problém je i s pravolevou orientací, což má vliv na vidění detailů v prostoru. Ve škole velmi rád čte, nejtěžší je pro něho psaní, bolí ho ruka a pak nestíhá psát. Ve volném čase se věnuje fotbalu.

Závěr tedy zní takto, potvrzujeme třetí stupeň dyslexie z pěti, oslabení sluchové a zrakové diference, porucha pozornosti a SVPU ve čtení, psaní a pravopise. Intelekt je v pásmu průměru až podprůměru.

Rodinná anamnéza

Matka měla neshody s dřívější třídní učitelkou během první až třetí třídy. V dnešní době chodí sama matka na poradu, co má se synem udělat, protože je velmi problematický a zlobí. Otec o syna jeví zájem doma, do školy však nechodí. Doma mají ještě starší dceru, také měla problémy na střední škole, a proto přešla na střední odborné učiliště.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Děti ho moc neměly rády a neuznávaly ho, byl na ně zlý. Začínal se učit pomocí genetické metody čtení a podle nynější třídní učitelky se z tohoto důvodu nikdy nenaučil pořádně číst. Genetická metoda není totiž vhodná pro dyslektické děti. Odpoledne po vyučování nebo ve volných hodinách chodil číst a díky tomu se zlepšil. Také docházel na sezení s psychologem, kde trénoval čtení. Povahově je silně umíněný. Pokud má ve škole úspěch a daří se mu, je i on sám hodný. Delší dobu byl však nemocný a pak už učivo velmi těžko zvládal. Následně na to vznikly i problémy s chováním.

Pozorování při testu

Během testu se projevila jeho nesoustředěnost a porucha pozornosti. Pokud byl napomenut, začal znovu pracovat. Po delším čase se objevila únava a také jeho povaha. Nechtěl dál pracovat a začal polehávat na lavici. Test mu trval delší dobu. Nakonec ho dokončil.

Žák PD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření bylo provedeno 11. července 2006, tedy po absolvování druhé třídy. Úroveň jeho rozumových schopností je v pásmu průměru s mírnou převahou názorové složky intelektu. Psaní je velmi pomalé a písmo je hůře čitelné, kvalita písma je velmi negativní. Během čtení používá metodu dvojího čtení, které není ani zautomatizované. Je schopen reprodukovat pouze hlavní dějovou linii. Není schopen si vzpomenout na některé detaily textu.

Závěrem se projevuje SVPU v dysgrafii, rysy dysortografie a dyslexie a také oslabení motorických funkcí.

Rodinná anamnéza

Rodina je úplná. Žák má ještě sourozence. Sourozenec i rodiče jsou velmi vysocí a taky silnější postavy, náš žák je ale drobný a menšího vzrůstu. Je možné, že i toto má za následek snížené sebevědomí a jeho postavení ve třídě. Má pocit, že je jiný než celá jeho rodina. V rámci možností mu rodiče pomáhají se školou.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Díky své postavě má pocit, že musí ze sebe dělat kašpárka. Kamarády má, ale hlavně pro jeho směšné grimasy a aktivity. Trpí tím, že je drobný a malý. V dnešní době propadá a má velmi slabé školní výsledky.

Pozorování při testu

Snažil se na sebe upozornit dětským až přihlouplým chováním. Od testu často utíkal, jeho pozornost se neustále snižovala. Test dokončil dlouho po limitu.

Žák RD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo ve dvou dnech 31. října a 1. listopadu 2006, tedy na začátku třetí třídy. Došlo ke zhoršení prospěchu v matematice. Hůře se soustředí, je velmi živá, impulsivní a temperamentní. Objevují se projevy ADHD. Během vyšetření chybí vytrvalost, často se zabývá něčím jiným a projevuje se únava. Struktura intelektu je nevyrovnaná a kolísá pozornost a výkonnost. Úroveň rozumových schopností je podprůměrná k ADHD, v intelektu převažuje mírně složka praktická.

Při čtení je výrazně podprůměrná, rychlost čtení klesá, chybuje, přesmykuje písmenka a má velmi nízkou pozornost. Reprodukce zadaného textu je útržkovitá. Písemný projev je dysgrafický, dysortografický, což se projevuje v diakritice a měkkých a tvrdých souhlásek.

U žákyně se projevuje v oslabení zrakového a sluchového rozlišování, pozornosti, grafomotorice a projevuje se unavitelnost.

Závěr zprávy je takový to, žákyně má výrazné ADHD a rysy SVPU ve čtení, psaní, pravopise a počítání na podkladě oslabení percepčně-motorických funkcí. Žákyně je citlivá s nevyrovnaným intelektem. Pokles prospěchu je zapříčiněno ADHD, SVPU a přechodem do početné třídy.

Rodinná anamnéza

Matka se dceři věnuje nárazově a nevydrží soustavnou přípravu a sledování dcery. Matka je podruhé vdaná, takže jsou v rodině děti i z předchozího manželství. Sestra naší žákyně je dospělá a má již svoje dítě.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Ve škole je velmi tichá a neprůbojná. Během výuky chápe látku velmi pomalu a pamatuje si jí krátkou dobu. Je u ní nutné neustálé opakování již probraného učiva. Za kamarádku má spolužačku, která stála na okraji třídy. Je také tichá a i v učení je přibližně na stejné úrovni. Nemá však náznak SVPU.

Pozorování při testu

Byla velmi tichá a pokud něčemu nerozuměla, ani nezvedla ruku a nezeptala se. Test dokončila až po limitu. Ostatní testy musela vypracovat až v dalších dnech. S porozuměním některých otázek měla problémy.

Žák SD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření proběhlo ve čtvrté třídě, dne 4. prosince 2006. Prospěch se nachází pod možnostmi žáka. Intelekt je v pásmu průměrném až nadprůměrném. Během psaní se projevuje špatná koordinace jemných pohybů ruky a očí, například při rýsování a úpravě písma. Písmo je tedy neurovnané, objevují se specifické chyby, vynechává písmena, zaměňuje je a má problémy s diakritikou a znělostí hlásek. Hůře slyší délky samohlásek, měkkost a taky si hůře pamatuje slovní sdělení. Při psaní hůře vidí chyby a nestíhá opravu napsaného textu. Dělá tedy specifické a gramatické chyby.

Při čtení se nachází pod normou, potřebuje více času. Porozumění zadaného textu je podprůměrné. Je zde nutný nácvik techniky čtení. Slovní zásoba je, ale na dobré úrovni.

Oslabení se tedy projevuje ve zrakovém rozlišení, hlavně při psaní a čtení, a také se objevují potíže s pravolevou orientací.

Závěr tedy zní, potvrzujeme SVPU ve čtení a psaní na podkladě výrazného oslabení zrakové diferenciaci.

Rodinná anamnéza

Rodina je úplná. Otec pracuje v cizině a výchova tedy zůstává na matce. Matka, ale má velmi laxní přístup k životu a to i ke vzdělání svého syna. Škola poskytla telefonní číslo, které neexistuje. Po písemném upozornění si např. domluvila schůzku s třídní učitelkou, ale na schůzku nedorazila. Doporučenou poštu si většinou nevyzvedávají. Dopisy jsou tedy posílány přes staršího sourozence osobně. Matka nic neřeší a komunikaci se školou se záměrně vyhýbá. Pokud se dostaví, všechno slíbí, ale v podstatě se toho mnoho nezmění a když ano, tak na velmi krátkou dobu.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Žák se do třídy začlenil bez problémů. Největší problém byl s nošením domácích úkolů. Škola tento problém řešila a snaží se ho řešit, bohužel ze strany matky zájem vidět není. Žák má staršího bratra a tak ten hraje roli prostředníka. Snaha ze strany učitelů je vidět na prospěchu velmi málo, chybí zde i péče ze strany rodiny.

Pozorování při testu

Během vyplňování testu jsem nemusela tomuto žákovi pomáhat. Bez jakýkoliv obtíží testy vyplnil. Pokud neporozuměl nějaké otázce, nezeptal se a sám jí vyřešil po svém.

Žák TD

Vyšetření pedagogicko-psychologické poradny

Vyšetření je ze dne 7. září 2005 – 2. třída. O vyšetření požádala matka, z důvodu objevujících se potíží ve vyučování, hlavně při psaní. Žák měl roční odklad školní docházky. Doma se s ním pravidelně připravují a samotná příprava trvá 1 – 2 hodiny. Problémy se vyskytovaly již od začátku školní docházky, velmi obtížně si osvojoval tvary písmen, jeho pracovní tempo je pomalé a během výuky se hůře soustředí a je roztěkaný.

Při vlastním vyšetření ochotně spolupracoval a úkoly ho bavili. Na začátku se objevili náznaky strachu z výsledků a nechtěl pracovat. Po kladném hodnocení tempo práce zrychlil a snažil se podat co nejlepší výkony, přesto časový limit nestíhal. Nebyl schopen udržet svojí pozornost a často utíkal od zadaných úkolů. Jeho soustředění se při delší práci zhoršuje, ale i přes časté přestávky se únava stupňuje a rostou potíže s pozorností.

Při verbálních úlohách se u něho projevuje velmi dobrá abstrakce a vytváření pojmů. Na solidní úrovni je slovní zásoba. Horší výsledky jsou v početních předpokladech. Má podprůměrný rozsah základních vědomostí, na praktické činnosti má vliv porucha pozornosti a percepčně-motorických funkcí. Velmi slabá je i krátkodobá sluchová paměť. Momentální úroveň celkových rozumových předpokladů odpovídá hraničnímu pásmu s nevyrovnanou strukturou jednotlivých funkcí a s mírnou převahou verbální inteligence.

Během čtení je rychlost podprůměrná a oslabená pozornost, samotné čtení je s chybami, také si domýšlí slova. Jako specifické chyby se objevuje dvojí čtení. Reprodukce

zadaného textu je nedostatečná a byl schopen si zapamatovat pouze nějaké detaily bez dějových souvislostí.

Při psaní se objevují chyby ve tvaru písmen a některé si vůbec nepamatuje (Ch, E, b, d), díky tomuto komolí slova. Tempo psaní je velmi pomalé, z důvodu oslabení zrakového a sluchového rozlišování a také v oblasti syntézy.

Osobnost žáka je silně temperamentní a tím je podmíněná zvýšená vnímavost a citlivost. Intenzivně prožívá nejistotu, obavu a strach.

Závěr celého vyšetření odhalilo ADD, nerovnoměrný rozvoj jednotlivých psychických funkcí, nezralost či oslabení percepčně-motorických funkcí a na podkladě tohoto oslabení se objevují rysy SVPU a to zejména ve psaní. Nepozornost může být spojená s nezralostí CNS.

Na 2. stupni problémy přetrvávají, hlavně v českém jazyce, matematice a nyní i ve fyzice a německém jazyce. Porucha pozornosti se objevuje neustále, i přes jeho snahu a zájem o výuku. Během písemného projevu je nesamostatný a často ho nestíhá dokončit, tempo je pomalé.

Nejnovější vyšetření je ze dne 27.zář 2010, nyní navštěvuje 7. třídu. V péči poradny je od předškolního věku pro poruchu pozornosti ADD a rysy SVPU.

V prvních 2 vyučovacích hodinách samotného vyšetření se suspektní porucha pozornosti projevovala jen zbrklostí při práci. Žáka je nutno vést a kontrolovat. Snaha o co nejlepší výkon má za následek zpomalení tempa. Intelektový potenciál je slabě průměrný, kognitivní efektivnost je výrazně snižena a percepční procesy jsou pomalé a pracovní paměť je oslabená. Učení ho moc nebaví, domácí příprava s rodiči neustále přetrvává, preferuje ústní projev a zkoušení před písemným. Sluchová percepce je dobrá. Mírnější oslabení ve zrakové percepci má vliv na čtení. Čtecí kvocient odpovídá chlapcovým rozumovým schopnostem.

Písemný projev poukazuje na grafomotorické obtíže, ruka není uvolněná, psaní pomalé a méně úhledné. Diktát obsahuje nespecifické chyby, pravidla si částečně vybavoval, ale zatím jsou neupevněná. Oslabená je sluchová a zraková paměť.

Závěr uvádí suspektní ADD a grafomotorické obtíže u chlapce se slabě průměrným intelektovým potenciálem a výrazně sníženou schopností ho optimálně využívat.

Rodinná anamnéza

Rodina je úplná, chlapec je jedináček. Měl i sourozence, ale ti bohužel vždy do 1 roku života zemřeli. Matka se tedy ve svém jediném dítěti vidí. Velice se mu věnuje v rámci svých možností. Manžel tolik nepomáhá, on sám neměl moc dobré školní výsledky. S domácí přípravou matce pomáhá její švagrová.

Anamnéza z pohledu třídní učitelky

Chlapec je velmi hodný a hodiny nenarušuje. Bohužel jeho intelekt je velmi nízký. Patří mezi slabší průměrné až podprůměrné žáky. Ve třídě je dobře začleněn. Vztahy mezi spolužáky jsou bezkonfliktní a bezproblémové. Je kamarádský a jeho chování je spíše dětské. To však má za následek, že si ho spolužáci sami za kamaráda nevyberou.

Pozorování při testu

Během testování neudržel dlouho pozornost, po chvílce začal pozorovat své okolí a své spolužáky, jak pracují. Po upozornění, že na to nemá tolik času, pokračoval v práci. Mnoho otázek vůbec nerozuměl a musely se mu vysvětlit. Test byl proveden v páté třídě. Z dnešního roku jsem pouze zařadila vyšetření z pedagogicko-psychologické poradny.

3.2.2. Kontrolní skupina

Žák AN

Souhrnná anamnéza

Rodina úplná, matka u svých dcer hledá záminku k nemoci. Žijí na vesnici, děti jsou velice odolné a zdravé. Ve třídě je velmi pohodová, přívětivá, milá a kamarádská. Také velmi usměvavá. Patří mezi slabší žáky.

Žák BN

Souhrnná anamnéza

Rodina je úplná, matka je velmi starostlivá, snaží se i v rámci možností pomáhat při přípravě do školy. Ve škole patří mezi slabší žáky. Je drobné postavy, není moc aktivní a její chování je spíše dětské.

Žák CN

Souhrnná anamnéza

Tento žák patří mezi sportovce. Je to mazlíček rodiny, která je úplná. Rodina se mu maximálně věnuje. Rodina mu vštěpuje názory, že on je muž a mužská pozice v rodině je velmi silná. Ve třídě je velmi oblíben. Je kamarádský a bezkonfliktní.

Žák DN

Souhrnná anamnéza

Rodina je úplná, s výsledky svého dítěte jsou spokojení. Jejich starší dítě se učí hůře. Má velmi dobré výsledky. Doma se mu v rámci možností věnují. Ve třídě je největší vzrůstem, jinak je dětský. Je velmi kamarádský, taky je oblíben. A pro své menší a drobnější spolužáky představuje ochránce a jistotu.

Žák EN

Souhrnná anamnéza

Rodina je u tohoto dítěte neúplná. Jezdí tedy k otci jednou za 14 dní. Otec i matka se jí věnují. Podnikají výlety i s její sestrou, která není otcova. Ve škole patří mezi dobré žáky. Výsledky se pohybují okolo dvojek. V páté chtěla jít na osmileté gymnázium, výsledky pro tento krok měla velmi dobré. Povahově je, ale velmi živá a temperamentní a z tohoto důvodu, jí bylo doporučeno zůstat na základní škole. Dnes je vidět, že jí to prospělo. Výsledky má neustále dobré a povahově se již trochu zklidnila. Ve třídě je oblíbená, není povýšená, na druhou stranu je velice kamarádská.

Žák FN

Souhrnná anamnéza

Rodina je neúplná, otec s nimi nežije a ani nejeví zájem o péči svých dětí. Dítě si, ale svůj svět s otcem vybájele a vypráví o něm. Zpočátku to vypadalo, že je pravda, to jak se o ně stará, co jim kupuje za dárky a jak s nimi jezdí na výlety. Ale po rodičovské schůzce, na níž přišla pouze matka, se vše vyjasnilo. Bohužel vybájený svět s otcem přetrvává. Díky tomuto bájení a vymyšlení si, stojí na okraji třídy a nikdo si s ní nepovídá. O kamarádství se snaží, ale bohužel špatným způsobem, snaží se být milá až bohužel vtíravá. Pouze jedna spolužačka s ní nakonec kamarádí a to je dítě zařazené do dyslektické skupiny. Jejich výsledky ve škole jsou podobné. U tohoto dítěte, ale SVPU nebylo prokázáno. A taky jí pojí příbuzenský vztah k dalšímu dítěti s SVPU.

Žák GN

Souhrnná anamnéza

Tento žák je bratrem jednoho z testovaných a to žáka ED. Dítě žije v úplné rodině, o třídu výše má bratra, který má SVPU. Rodina byla plně fungující, svým dětem se věnovala a

snažila se jim pomoci, to vše v době testování. V nynější době jsou rodiče rozvedení, oproti svému bratrovi rozvod snáší hůře, z toho také pramení jeho chování. Nemá vůbec sebekritické myšlení, má pocit, že všechno ví a všude byl. Oblíbený ve škole moc není, má povýšené chování vůči spolužákům. Matka žije sama s oběma syny. Jeho bratr je v chování ve škole klidnější a vyrovnanější.

Žák HN

Souhrnná anamnéza

Tento žák je velice problematický, nejvíce se problémové chování projevuje doma. Krade doma peníze, což rodiče škole oznámili. Matka rodinu opustila a tak zůstal na výchovu u otce. Ten si našel novou ženu, s níž má další dítě. Nová matka bere syna svého manžela z předchozího manželství jako svoje. Přistupuje k oběma stejně. Spolupráce mezi školou a rodinou je maximální a z obou stran vstřícná. Ve třídě je bohužel neoblíbený, protože i ke spolužákům se chová agresivně a zle. Patří mezi slabší žáky, pouze v matematice patří mezi lepší průměr, což se projevilo i v testech.

Žák IN

Souhrnná anamnéza

Žije ve velmi rozvětvené rodině. V rodině panuje uvolněná morálka. Jsou zde i starší děti a děti sourozenců a tety a strýcové. Škola bohužel není středem zájmu v této rodině a tak vypadá i komunikace se školou. Rodiče se bohužel s dcerou nepřipravují a ani nedohlízejí na pravidelnost docházky do školy. Domácí úkoly má pouze občas a to i tak velmi zřídka. Ve škole pokud je v ní, je pohodová. Spolužáci na dotaz učitele, kde je žákyně IN, odpovídají: „Ona moc do školy nechodí, ale teď už je to lepší. Chodí častěji než dřív.“ Veškerou nepřítomnost má vždy omluvenou.

Žák JN

Souhrnná anamnéza

Tento žák je velice snaživý, hodný a kamarádský. Ve třídě tedy patří mezi oblíbené spolužáky. Jeho koníčkem je sport a v této třídě je sport koníčkem u více dětí. Otec se od rodiny během roku odstěhoval. Navenek se tato skutečnost u žáka neprojevila a vztahy v rodině jsou jinak bezproblémové. Ve třídě patří k nejlepším žákům. Je velice chytrý a má takzvanou přirozenou inteligenci.

Žák KN

Souhrnná anamnéza

Rodina je rozdělená, syn je vychováván u otce a mladší sestra vyrůstá u matky. On sám s matkou velmi špatně vychází. Otec se velmi snaží pomoci mu se školou, s domácími úkoly a s přípravou na výuku. S přípravou pomáhá i babička, u které v rodinném domě bydlí. Ve škole byl šikanovaný staršími spolužáky, kteří byli naváděni spolužákem z jeho třídy. Po příchodu do třídy k paní učitelce Lattnerové, šikana okamžitě ustala. Paní učitelka s dětmi pracuje pomocí komunitního kruhu, ve němž žáci třídy se vyjadřují k dané problematice. A je na nich zda se k tomu vyjádří nebo ne. Díky tomuto spolužák tohoto chlapce, okamžitě přestal s nabádáním k šikaně. Ve třídě má kamarády pro svojí dobrosrdečnou povahu.

Žák LN

Souhrnná anamnéza

Žije v úplné rodině. Matka je velice milá a hodná na své děti, o které dobře pečuje. Ve třídě je žák tichý, hodný spíše dětského vzhledu. Sedí se spolužákem FD, který je také tichý, dokonce zasmušilý. Oba dva jsou si povahově podobní. Ten druhý patří do dyslektické skupiny. Z doby, kdy měl problémy s mluvením (patlavost), si nese nejistotu ve čtení. Tato nejistota se projevila v testu.

Žák MN

Souhrnná anamnéza

Rodina je úplná. Žákyně přišla do třídy a na tuto školu později, nenastupovala tedy s nimi hned do první třídy. Je vyššího vzrůstu a silnější postavy, díky tomu vybočuje z třídního kolektivu. Ve třídě patří k průměrným žákům, je pohodlná a líná. Má neustále k něčemu připomínky a nenechá si nic vysvětlit. Matka se snaží ji donutit, aby se učila bohužel je tato snaha bez efektu. Spolužáci ji obdivují pouze v určitém období a to je v zimě. Je výbornou lyžařkou a to pak stoupne v ceně i u svého okolí. V ostatních činnostech je bohužel průměrná a bez aktivity.

4. VÝSLEDKY

4.1 Test SPAS

Tento test je velmi vhodný pro posouzení sebepojetí žáka ve školním prostředí. Tímto dotazníkem se žáka ptáme, jaká je jeho představa o svých vlastních schopnostech, o jeho výkonnosti v jednotlivých předmětech a také na jeho postavení v konkurenci ostatních žáků.

4.1.1. Test SPAS obě skupiny

Tab. č. 1 – výsledky testu SPAS: skupina dyslektická versus kontrolní skupina

Parametr testu SPAS	Dyslektická skupina			Kontrolní skupina		
	Průměrný sten	Min sten	Max sten	Průměrný sten	Min sten	Max sten
Škála 1 – obecné schopnosti	4	2	7	5	2	7
Škála 2 - matematika	6	1,5	10	6	0,5	9
Škála 3 - čtení	4	2	6	4,5	2	8
Škála 4 - pravopis	6	2	10	6,5	2	10
Škála 5 - psaní	5,5	1	9	5,5	2	10
Škála 6 - sebedůvěra	4,4	1	6	4,5	0,5	9
Celkový skór	4,5	2	6	5	2	9

Výsledky tohoto testu se dají zobrazit na Gaussově křivce, od stupně 1 do stupně 10. Podle těchto výsledků, se dyslektická skupina vyskytuje v oblasti od 4. do 6. stenu, což je v oblasti normálního rozsahu, tedy průměru. Děti z dyslektické skupiny se tedy cítí ve škálách sebevědomě. I škála sebedůvěry se nachází v průměrném pásmu. Podle těchto výsledků se v oblasti matematiky cítí lépe než v oblasti, týkající se českého jazyka. Z toho lze vyvodit, že většina vyšetřovaných i podle anamnézy z pedagogicko-psychologické poradny mají dyslexii. S dyskalkulií se mezi celým vzorkem objevuje pouze jedno dítě. Z tabulky je také zřejmé, že děti z dyslektické skupiny jsou srovnatelné s dětmi ze skupiny kontrolní. Ve škále sebedůvěry jsou průměrné výsledky obou skupin srovnatelné. Dá se tedy říci, že děti

z dyslektické skupiny není jejich sebedůvěra a sebevědomí v ostatních oblastech ovlivněna jejich SVPU. Děti z kontrolní skupiny získali v průměru stejné hodnocení jako děti s SVPU. Z toho lze tedy usoudit, že specifické poruchy učení nemají vliv na sebedůvěru dítěte a jeho pozici mezi ostatními spolužáky.

Co se týče minimálních hodnot, který získali jednotlivci. Podle těchto výsledků jsou na tom lépe děti ze skupiny dyslektické, zatímco ve skupině kontrolní se objevili i děti, které získali velmi extrémní hodnoty. U maximálních hodnot jsou tyto skupiny vyrovnané.

4.2 Test J.E.P.I.

4.2.1. Test J.E.P.I. obě skupiny

Tento test je zaměřen na extroverzi, neuroticismus a lživost žáka. Hlavním parametrem, kterým jsem zkoumala byl právě parametr tykající se neuroticismu. Testované skupiny dostaly test všichni najednou. Během vypracování testu jsem vybrané žáky pozorovala, hlavně v jejich chování a rychlosti jak test vyplňovali.

Tab. č. 2 – výsledek testu J.E.P.I.: skupina dyslektická versus skupina kontrolní

Parametr testu J.E.P.I.	Dyslektická skupina		Kontrolní skupina	
	HS průměr hrubého skóru	SS průměr stenu + odchylky	HS průměr hrubého skóru	SS průměr stenu + odchylky
E – skór (extroverze)	16	16 ± 3,0	16	16 ± 3,8
N – skór (neuroticismus)	15	11 ± 4,4	15	11 ± 4,5
L – skór (lživost)	5	6 ± 2,6	4	6 ± 2,7

Podle těchto výsledků, které jsem získala, jsou obě skupiny zcela vyrovnané. V parametru extroverze i neuroticismu jsou výsledky těchto skupin stejné. Což poukazuje na to, že neuroticismus a extroverzi neovlivnil výskyt rysů jakékoliv specifické poruchy učení u skupiny dyslektické. U této skupiny je předpokládáno, že hodnoty nebudou tak vyrovnané. Děti se specifickou poruchou učení má vyšší hodnoty neuroticismu, ale můj vzorek dětí toto nepotvrdil.

4.2.2. Test J.E.P.I. sourozenecká dvojice

Tab. č. 3 – výsledek testu J.E.P.I.: porovnání sourozenecké dvojice

Chlapci mají mezi sebou roční věkový rozdíl. Starší z chlapců má ve své anamnéze SVPU, ten mladší je nedyslektik. Rodina, ve které oba dva vyrůstali, byla v době testování, úplná. V dnešní době jsou rodiče rozvedení. Podle zjištěných informací, rozvod rodičů nese lépe žák starší, jenž trpí dyslektickou vadou. Mladší z nich má problémové chování ve škole.

Parametr testu J.E.P.I.	Žák ED (dyslektik)		Žák GN (nedyslektik)	
	HS průměr hrubého skóru	SS průměr stenu + odchylky	HS průměr hrubého skóru	SS průměr stenu + odchylky
E – skór (extroverze)	13	16 ± 4,1	13	16 ± 4,1
N – skór (neuroticismus)	15	9 ± 4,0	15	10 ± 4,6
L – skór (lživost)	3	7 ± 2,5	4	6 ± 2,8

U parametru neuroticismu se u dyslektického hochy projevuje vliv dyslexie. Neuroticismus je zde trochu nad hranicí pásma a proto se můžeme domnívat, že je to důsledek SVPU. Další velký rozdíl je v parametru lživosti, což by mohlo poukazovat na snahu vyhovět normě, být stejný jako bratr a také asi snaha dostat požadavkům rodičů. Žák s dyslexií si nejspíše uvědomuje, že má nedostatky v učení oproti bratrovi a tak se snaží přizpůsobit a hrát roli vzorného syna a žáka.

4.2.3. Test J.E.P.I bratranec a sestřenice

Tab. č. 4 – výsledek testu J.E.P.I.: porovnání příbuzné dvojice (bratranec x sestřenice)

Matky těchto dětí jsou sestry. Dyslektické dítě je chlapec a nedyslektik je dívka. Obě děti vyrůstají v neúplné rodině. Matky žijí samy. U chlapce je v rodině ještě starší dcera z předchozího manželství. U dívky je v rodině, která jí vychovává, kromě matky ještě babička dívky. V rodině matky u chlapce se bohužel projevuje špatný a nedostatečný výchovný vliv matky, dá se říci, že je tento vliv i negativní. Zatímco u dívky je vidět vliv babičky, která se snaží v výchově pomáhat.

Parametr testu J.E.P.I.	Žák JD (dyslektik)		Žák FN (nedyslektik)	
	HS průměr hrubého skóru	SS průměr stenu + odchylky	HS průměr hrubého skóru	SS průměr stenu + odchylky
E – skór (extroverze)	17	16 ± 3,0	16	16 ± 3,6
N – skór (neuroticismus)	19	9 ± 4,0	13	13 ± 4,5
L – skór (lživost)	5	7 ± 2,5	5	6 ± 2,7

V tomto případě se zde projevuje velký rozdíl mezi dyslektikem a nedyslektikem. Na druhou stranu se domnívám, že hlavní příčinou a vlivem na výsledek v parametru neuroticismu je vliv prostředí, ve kterém žák JD vyrůstá. U tohoto žáka se projevuje problémové chování již v první třídě. Žák má v anamnéze těžkou formu dyslexie s přidanou poruchou pozornosti a hyperaktivity. I přesto, že má těžké rysy SVPU, má největší vliv na něho nevyrovnaná výchova matky a následně i otce, který si ho k sobě občas bere. Otec je na něho, po zjištění jeho prohřešků, velmi přísný. Bohužel matka ho moc nezvládá a tak je výchova nevyrovnaná, což se také projevuje ve škole a projevilo se to i v tomto testu.

4.3. Sociometrický test

Podstatou tohoto testu je myšlenka, že struktura preferenčních vztahů ve skupině je popsitelná prostřednictvím popisu osobních vztahů všech členů skupiny k ostatním. (Kocurová, 2001)

Tab. č.5 – Výsledek sociometrického testu - oblība

SOCIOGRAM - OBLIBA					
DYSLEKTICKÁ SKUPINA			KONTROLNÍ SKUPINA		
ZÍSKANÉ BODY V průměru na žáka	MIN	MAX	ZÍSKANÉ BODY V průměru na žáka	MIN	MAX
3,5	0	10	3,6	0	13

Podle výsledků je oblība žáků z dyslektické skupiny srovnatelná s oblíbou žáků ze skupiny kontrolní. Z toho lze vyvodit, že nezávisí na tom, zda dítě má SVPU nebo nemá. Podle jednotlivých výsledků dostávali nejvíce hlasů děti, které se věnují nějakému sportu. Pro jejich výkony a úspěchy jsou obdivováni a také proto, že mají velice dobrosrdečnou povahu.

Tab. č. 6 – Výsledek sociometrické testu - neoblība

SOCIOGRAM - NEOBLIBA					
DYSLEKTICKÁ SKUPINA			KONTROLNÍ SKUPINA		
ZÍSKANÉ BODY V průměru na žáka	MIN	MAX	ZÍSKANÉ BODY V průměru na žáka	MIN	MAX
6	0	26	5,4	0	24

V tabulce sociogramu neoblíby jsou tyto hodnoty zase vyrovnané. O trochu větší hodnotu neoblíby se nachází u dětí dyslektických. Což můžeme přikládat tomu, že během výuky se může projevit jejich pomalá rychlost nebo také vyrušování při hodině. Celkově, ale dopadli žáci z dyslektické skupiny dobře.

5. DISKUZE

Žáci, kteří vyplňovali testy do mé diplomové práce se pohybovali ve věkovém rozmezí od 10 do 11 let jejich věku. Všichni žáci byli z jedné základní školy, a to ze základní školy Školní v Kaplici. Žáci jsou ze dvou tříd, testování probíhalo od roku 2008 do roku 2009. V obou třídách jsem zažila stejnou paní učitelku třídní, která mi velmi pomáhala. Testy žáci vypracovávali za mé přítomnosti. Během testů jsem u dětí pozorovala jejich chování a schopnost samostatně vyplnit testy. V případě potíží se mohli žáci obrátit na mě a já jsem jim z daným problémem pomohla.

Podle Matějčka a Vágnerové (2006) specifická porucha učení není handicapem pro dítě ve výchovně-vzdělávacím procesu. Může se pouze stát rizikem, pokud se kromě této poruchy přidají i jiné vlivy. A to je vliv rodiny, školy, učitelů a v neposlední řadě vliv vrstevníků a z nich nejdůležitější jsou spolužáci ve třídě a ve škole. Pokud je prokázáno, že rodina nefunguje a vztahy v ní narušují vývoj dítěte, pak se porucha stane velkým rizikem ve škole. Tímto špatným vlivem rodiny pak trpí dítě ve vztahu k okolí. Jeho sebedůvěra je podrážena a on si není před spolužáky jistý. Pokud zde dobře funguje alespoň škola, může jen z části zmírnit špatný vliv rodiny.

Výsledky, které jsem získala jsou obdobné těm, ke kterým dospěl Matějček. Jeho výzkumu se zúčastnil větší vzorek dětí než toho mého. Z toho můžu usoudit, že jsem narazila na skupinu dětí, které spadají do skupiny dětí s dobrým rodinným zázemím. Pouze jeden žák z dyslektické skupiny měl výsledky, které ovlivnilo jeho špatné a neúplné rodinné zázemí. U něho se projevil špatný vliv výchovy nebo i taky velmi kolísavý způsob výchovy.

Během testování se mi, ale podařilo zjistit nebo se alespoň domnívám, že jeden žák z kontrolní skupiny by měl být vyšetřen pedagogicko-psychologickou poradnou. U tohoto žáka se projeví rysy dyslexie. On sám se v testech sebehodnocení v oblasti českého jazyka hodnotí velmi slabě. A jeho písemný projev a prospěch v českém jazyce tomu odpovídají. Tento žák však nikdy vyšetřený nebyl.

Během testu SPAS mě překvapily extrémní hodnoty v kontrolní skupině a to v oblasti matematiky a v oblasti sebedůvěry. Co se týče výsledků v oblasti matematiky jedná o se o žákyni, která má velmi špatnou docházku. Rodina v tomto ohledu je nefunkční, docházku své dcery omlouvá a neklade velký důraz na její plnění. Jelikož dívka hodně chybí, zameškává mnoho látky z matematiky a chybí jí tedy souvislosti mezi jednotlivými látkami. Což má pak

za následek nižší sebedůvěru v této oblasti. A v oblasti sebevědomí je to ta samá žákyně. Tady k tomu mohlo dojít z důvodu rasového. Žákyně patří do romského etnika a možná kvůli tomu se cítí ve třídě špatně. Co se týče, ale jejího okolí, tedy spolužáků, oni na ní takto nepohlíží. Vztahy ve třídě fungují a má zde i kamarády. Tento pocit méněcennosti z rasového důvodu nejspíše pochází z celkového názoru obyvatel naší republiky a to má na tuto dívku vliv. Možná i to, že všichni spolužáci ví, že moc do školy nechodí.

Maximální hodnoty, které získali žáci v sociogramu neoblíby jsou u dyslektika a u nedyslektika srovnatelné. Tito dva žáci spolu kamarádí. Oba dva mají velmi problémové chování jak ve škole, tak i doma. Jiné kamarády nemají a také je nemohou získat, protože se k nim neumí chovat. A tito žáci nejsou tedy oblíbení. Nezáleží zde tedy na přítomnosti SVPU, ale spíše na vlivu rodiny a okolí.

6. ZÁVĚR

1. hypotéza

Domnívám se, že děti s poruchou učení mají nižší sebedůvěru ve srovnání se skupinou kontrolní.

Podle výsledků testu SPAS (skóre 6) a výsledků testů J.E.P.I. se tato hypotéza nepotvrdila. Výsledky poukázaly na to, že děti se specifickou poruchou nemají nižší sebedůvěru v sebe sama a jejich projev neurotičnosti je stejný jako u dětí bez poruchy.

2. hypotéza

Předpokládám, že děti se specifickou poruchou učení mají sníženou sociometrickou pozici ve srovnání se skupinou kontrolní

Hypotéza potvrzena nebyla. Rozdíly mezi dyslektickou a kontrolní skupinou lze hodnotit jako srovnatelné. Mírné zvýšení neoblíby v dyslektické skupině přisuzuji vlivu náhody.

Z mého výzkumu na vzorku těchto dětí vyplývá, že socializace těchto dětí je velice příznivá. Dá se tedy říci a také vyvodit, že rodinné prostředí je dostačující a také to, že fungují vztahy mezi školou a rodiči. Z toho také pramení, že děti chodí na nová vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny, aby se zjistilo k jakému vývoji u žáka ve SVPU došlo a podle toho se mu mohl upravit individuální vzdělávací plán.

Na příznivém výsledku socializace v dyslektické skupině se podílela kvalitní práce školy a učitelů. Srovnatelnost sociálních aspektů dyslektiků s kontrolní skupinou byla zapříčiněna především kvalitní prací učitelů a také to, že většina dětí s SVPU prošla na 1. stupni základní školy integrací. Integrace znamenala, že každý třídní učitel vytvořil pro daného žáka individuální vzdělávací plán v českém jazyce nebo v matematice podle jejich diagnostiky. Podle něho se žáci učili, měli určité úlevy, což znamenalo jiný systém práce s nimi. A v rámci této integrace, byli zahrnuti 2krát v týdnu do speciální péče výuky. V době hodiny českého jazyka nebo matematiky, měli žáci ze stejného ročníku svojí individuální výuku s jinou paní učitelkou. Ve skupině pracovalo pouze 3 maximálně 5 dětí. Dále na této škole již léta pracuje oddělení pro dyslektiky a pro děti s jinými SVPU. Možnost zavedení

těchto hodin do výuky závisí na penězích, které škola dostává přidělené od zřizovatele. Kroužek pro dyslektiky se koná dvakrát do týdne a je vždy po výuce.

Myslím si, že díky nedostatku peněz dojde k tomu, že bez možnosti integrace a individuálního plánu pro tyto děti, se výsledky socializace velice zhorší. Projeví se zde takzvaný Matoušův efekt, pokud se s těmito dětmi nebude pracovat a nebude fungovat spolupráce škola, děti a rodiče, dojde jistě ke zhoršení jejich vztahu ke škole a k lidem. Pro jejich budoucnost a budoucí povolání a komunikaci s ostatními lidmi je to velice důležité, aby na tato opatření byli peníze vždy vyčleněni.

Během testování se mi v kontrolní skupině objevil žák, u něhož se projeví rysy SVPU. Bohužel nebyl nikdy diagnostikován pedagogicko-psychologickou poradnou. Tento stav mohl nastat díky tomu, že o vyšetření v poradně musí vždy požádat rodiče. Škola může vyšetření rodičům pouze navrhnout na základě zjištění během výuky. Bohužel souhlas je pouze na rodičích a tak může dojít k tomu, že některé děti projdou bez vyšetření a může se stát, že jejich sebedůvěra v sebe sama je snížena a jejich postup ve vzdělání může být omezen, aniž by se mohla využít jakákoliv preventivní opatření.

Pro mě samotnou byla tato práce velkým přínosem. V dnešní době vyučuji na středním odborném učilišti, ne něž většinou nastupuje a přichází hodně žáků s SVPU či ADHD nebo ADD.

7. RESUME

Moje práce se týká problémů žáků na základní škole, dnes tak časté a skloňované ve všech pádech, to jest; specifických poruch učení a jejich vlivu na psychiku dítěte.

Během výzkumu jsem pracovala se skupinou žáků se specifickými poruchami učení a se skupinou žáků bez specifických poruch učení. Tyto dvě skupiny žáků jsem mezi sebou porovnávala. Použila jsem metodu dotazníku, metodu pozorování a metodu rozhovoru. Při práci jsem vycházela ze zjištění vyšetření pedagogicko-psychologické poradny, z informací poskytnutých třídní učitelkou a z výsledků testů, které vyplnili testovaní žáci.

Vyplněné testy jsem zpracovala podle dostupných norem, kterými se řídí pedagogicko-psychologičtí pracovníci. Zjištěné výsledky nepotvrzují obecné pravidlo týkající se psychiky dyslektiků v kolektivu třídy, které většinou poukazuje na to, že tyto děti stojí na okraji třídy a patří mezi neoblíbené.

Rozdíly mezi dyslektiky a nedyslektiky jsem ve výsledcích svých testů nezaznamenala. Výsledky byly zcela vyrovnané a jen u pár jedinců se objevili extrémní hodnoty. Tuto shodu přičítám kvalitě školy a také dobrým vztahům mezi školou a rodiči. Komunikace těchto dvou objektů je velice důležitá, hlavně pro vývoj dítěte ve škole. Součástí těchto vlivů je i individuální přístup k těmto dětem a snaze začlenit je do kolektivu třídy. Bohužel všechna tato možná preventivní opatření jsou závislá na penězích, které školy dostanou od zřizovatele. Bez peněz nebude tedy integrace a individuální plány pro tyto děti.

Z mých výsledků vyplývá, že největší vliv na psychiku dítěte má vlastní rodina a její zázemí bez ohledu na to, zda dítě má či nemá specifickou poruchu učení. Na komunikaci rodiny se školou a také na snaze se těmto dětem věnovat.

Moje práce také poukazuje na to, že šetřit se sice má, ale na tom správném místě. A myslím si, že ve školství by se na vzdělávání žáků šetřit nemělo.

7. SUMMARY

My thesis concerns the problems of pupils at the elementary school mentioned very often at present, i.e.; specific learning disabilities and their influence on the psyche of the child.

During the research I worked with a group of pupils with specific learning disabilities and with the group of pupils without specific learning disabilities. I compared these two groups of pupils. I applied the method of a questionnaire, the method of observation and the method of a talk. The base for my work were conclusions of the examination of the pedagogically-psychological advisory centre, information provided by the class teacher and the results of the tests filled in by the tested pupils.

I processed the filled in tests according to the available standards followed by the pedagogical and psychological employees. The established results do not confirm the general rule concerning the psyche of the dyslexics in the collective of the class stating that these children are mostly at the edge of the class and are not well-liked.

I did not register any differences between dyslexics and non-dyslexics in the results of my tests. The results were completely balanced and the extreme values were registered only in case of several individuals. This compliance may be caused by the good quality of school and also by good relationships between the school and the parents. The communication of these two subjects is very important, mainly for the development of the child at school. A part of these influences is also the individual access to these children and to effort to involve them into the class collective. Unfortunately all these possible preventive measures depend on the money the schools get from the establisher. Without financial means there will be no integration achieved and no individual plans for these children will be elaborated.

It follows from my results that the family and its background have the most important influence on the psyche of the child regardless if the child has or does not have a specific learning disability. The communication of the family with the school and also the effort to devote the attention to these children is of high importance.

My thesis refers also to the fact that saving is necessary, but in a suitable place. And I think such savings should be not strived in the education of pupils in the school system.

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Jurovičová, D.; Žáčková, H. Reeducace specifických poruch učení u dětí. Praha: Portál, s.r.o., 2008. s 175. ISBN 978-80-7367-474-8
2. Kocurová, M. Integrace žáků se specifickou poruchou učení. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2001. s 229. ISBN 80-7290-060-9
3. Kocurová, M. Komunikační kompetence jako téma inkluzivní školy. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s 416. ISBN 80-86473-23-6
4. Kocurová, M. Specifické poruchy učení a chování. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2002. s 96. ISBN 80-7082-705-X
5. Matějček, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál, s.r.o.,2007. s 143. ISBN 80-7367-325-8
6. Matějček, Z. Dyslexie: specifické poruchy učení. Jinočany: H&H, 1995. s 269. ISBN 80-85787-27-X
7. Matějček, Z.; Vágnerová, M Sociální aspekty dyslexie. Praha: Karolinum, 2006. s. 271. ISBN 80-246-1173-2
8. Michalová, Z. Specifické poruchy učení a chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. s 46. ISBN 80-7290-115-X

9. Vágnerová, M. Vývojová psychologie: dětství, dospělost a stáří. Praha: Portál, s.r.o., 2000. s. 522. ISBN 80-7178-308-0

10. Zelinková, O. Poruchy učení. Portál, s.r.o., 2009. s. 264. ISBN 978-80-7367-514-1

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Sociometrický test

SOCIOMETRICKÝ TEST

Napište spolužáky, které považujete mezi oblíbené, a které mezi neoblíbené.

..... 😊😊😊

..... 😞😞😞

..... 😊😊

..... 😞😞

..... 😊

..... 😞